

అంకితము.

ఇందటి గీతికలను నాకొసఁగి, నా జీవితము
నిరంతరము నుపాంధిఁచి, వన్ను శ్రేతాఞ్ఞు జేసిన,

శ్రీ కనకదుర్గా దేవికిని,

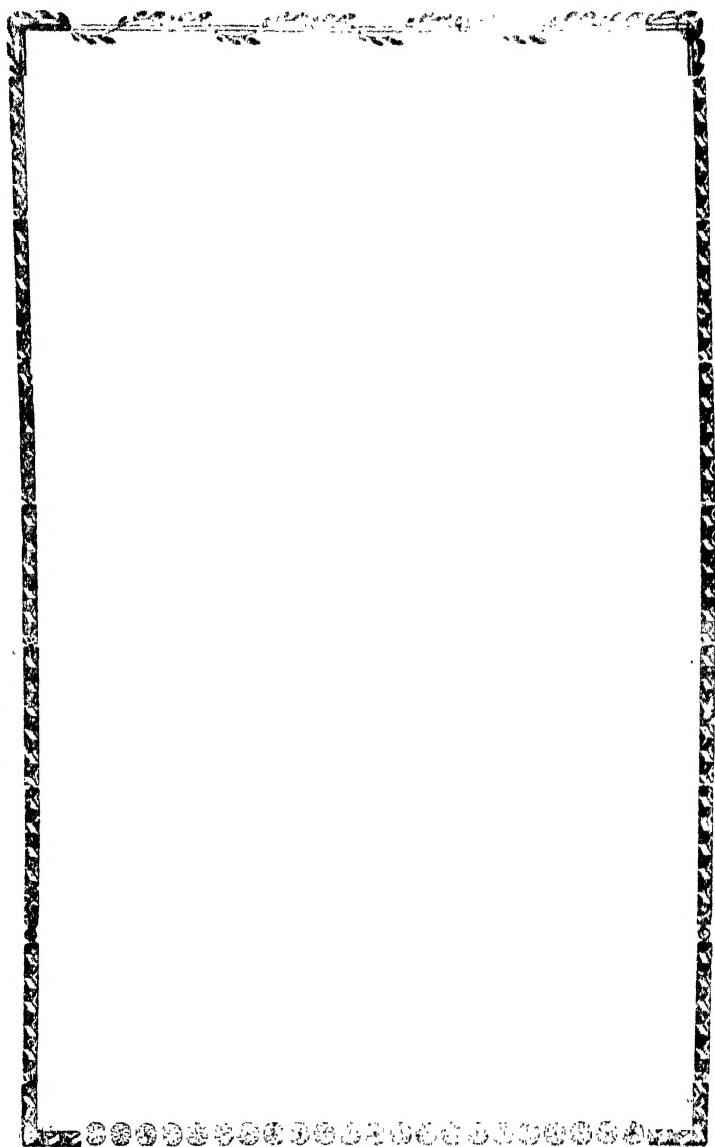
శ్రీ లక్ష్మీనృసింహస్వామివారికిని,

ఁగా పొత్తమును భక్తిపురస్కరముగ అంకితమొన
ర్చుచున్నాను.

ఓమ్ ! కత్ ! సత్ !

గుమ్మడిదల వెంకట నుబ్బరావు.

శ్రీ ర ద్ద.

ప్రస్తావన.

ఈ పోత్తములో దైవికముగ నాకు లభించిన కొన్ని పద్యములు, పాటలు, ప్రచురించుచున్నాను. “దై వి క” మనగా, నాలో యెట్టి అపరాధముగని, సాధన సంపత్తికాని, కోరికగాని, ప్రయత్నముగాని లేకయే లభించినవని యర్థము. ఇందు కొన్ని గీతకలు యధార్థముగ నాకు సుషుప్త్యావస్థలో తలగడలోనుండి దొర్లివచ్చినవి. అట్లు లభించుట చేతను, “అకాశము” శబ్దమున కాధారభూత మగుటచేతను, వీనికి “అకాశ వాణి” యని పేరిడుట తెటస్థించెను.

చిన్నప్పటినుండియు నాకు తెనుగులో అభ్యాసము తక్కువ. అందు కవిత్వ మనలే తెలియదు. ‘సులక్షణసారము’ నేను చదువలేదు. లఘువన నేమో, గురువన నేమో, యిప్పు టికిని నే నెఱుగను. యత్నిచాసలు నా కవరిచితములు. కవిత్వము మాయంట యిలవేల్పుకాదు. నా జీవిత మింతవరకు రాజకీయములు నూచుపాళ్లు సారస్వతము సున్నాపాళ్ళుగ నడచినది. అట్టివానికి కవిత్వమేల? ఇచ్చటనే యున్నతొక విడ్డూరము !

అవి 1932-33 రోజులు- నేను బ్యాంకీ ఉద్యోగము మానుకొని తిరిగి రాజకీయములలో ప్రవేశింపనున్న కాలము, దేశములో శ్రీ గాంధీమహాత్ముడు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వముతో పోరి, యోడి, తన నాయకత్వమునుండి విరమింపనున్న సమయము. ఆ కాలములో నేనొక “కూర్మావతార” సినియం దుండెడివాడను- అనగా లోకవ్యవహారములనుండి దాదాపు విరమించుకొని, ఆత్మోన్ముఖుడనై యుండుట. అదొక అసి ధారావ్రతము- బ్రహ్మసాధన. అప్పటి నా భావచాిత్రబల్యమే యీ కవితాధోరణికి కారణ మనుకొందును. అదొక తపో ఫలమో, లేక పూర్వజన్మ సుకృతమో, నేను చెప్పలేను. ఆయా సమయములందు వచ్చిన పద్యములు, పాటలు, వచ్చినవి వచ్చినటుల గ్రంథస్థమొనర్చుకొని, దాదాపు అదే రూపములో యిందు పొందుబరచుచున్నాను. అప్పటి పాటలు, పద్యములలో మరికొన్ని యీ సంపుటిలో జేర్చ బడలేదు. దైవమనుకూలించెడిచో, వాటిని వేరొక సంపుటి గనో, లేక ద్వితీయ ముద్రణమునందో ప్రచురింపవచ్చును. “నందోరాజా భవిష్యతి.”

ఇందలి వివిధ గీతికల రచనా సందర్భములను విపుల పరచుట కిచ్చట తావులేదు, కాని రచనాకాలము మాత్రము లభ్యమైనచోట్ల ఉదహరించడమైనది.

ల క్ష ణ వి ష య ము.

ఇందలి పద్యములు కందములో, కందమాంలములో, వెలదులో, ఆటవెలదులో, నీసములో, స్వర్ణములో, నేనె

ఋగను, వీటి లక్షణవిషయమై “యతిప్రాసల” గూర్చిన ద్వితీయ ప్రకరణముందు “ఆకాశవాణి” యే ప్రస్తావించుచున్నది. ఇందు కొన్ని “పేస్స్పిరియక్” అనునటుల, “సుబ్బరాయ కవిరాజవిరాజితములు” ను కావచ్చును.

ఈ సందర్భమున నొకగాథ జెప్పట యవసరము. వీటి ఆరంభదశలో యీ వద్యములను నా మిత్రులగు బ్రహ్మశ్రీ గొల్లపూడి వెంకటేశ్వర శాస్త్రిగారికి చూపితిని. అందుపై వారు “ఇవియెంతయు రసవంతముగను, భావగర్భితముగను, ఉన్నవి, కాని అచ్చటచ్చట కొన్ని లక్షణలోపములును గలవు. మీరొకతూరి ‘సులక్షణసారము’ బరించినచో బాగు” అని నాకు సలహా నిచ్చిరి. అప్పుడు నాకేమియుం దోవక, ‘వాణి’ నుద్దేశించి, “ఈ యతిప్రాసల గోలయే” మని పృచ్ఛ సేయగ, యిందలి ౧, ౨ పద్యములే యీపె సమాధానము-తదుపరి యిందుగూర్చి మరికొన్ని పద్యములును వచ్చినవి.

ర స పో ష ణ.

కవిత్యమునకు రసమే ప్రధానమని నాయభిప్రాయము. అసలు “సరస్వతి” యే (స -|- రస -|- వతి) రసముతో కూడినది. పోతనామాత్యుడు తన కావ్యకన్యకను “రసాల సాల” యని వాక్రుచ్చెను. పాశ్చాత్యులు “సవరసు” [Sovereign] అను కాసును మనము “నవరసు”, అందుము. అనగా నవరసములతో కూడిన నాణెమనికదా! ఈ దృష్టితోనే “ఆకాశవాణి” గీతికలను బరిశీలింపవలెనని రసజ్ఞులకు నా మనవి.

“అకాశవాణి” రసపోషణలో మన స్వీయ సంప్రదా-
నములకు ప్రామాణికములను. ఇచ్చటి గుర్తు, గోపుర-
ములు, క్షేత్రములు, వండుగలు, కళలు, ఆచారములు,
లంకారములు, రీతులు, పాఠాణి, గోరింటాకు, తిలకము,
లంగళసూత్రము, నటరాజ నాగరిముఖ,* అన్నిటియందును
అకాశవాణి* పాఠము సహితములు. ఇందలి యింకొక
శేషమేమనగా, వీటి అన్నిటిని శాస్త్రసమ్మతముగ అర్థము
నొసంగి, జీవరహితముగ అన్ని మన ప్రస్తుతాచారముల
క సహజ జీవమును, నూతన వికాసమును “అకాశవాణి”
మనంగుచున్నది. అట్లవి యాపె పద్ధతి కేవలము ఛాంద-
ము [orthodox] కాదు. ఇచ్చటి సహితన సూత్రము
కు ఆధునిక వివేకానంద, అరివిందఘోష్, గోపాలకృష్ణల
యాదేశానుసార యొక నూతన సమన్వయ మార్గమును
సూచించుటకును “అకాశవాణి” యత్నించును.

సమన్వయ మార్గము:

ఈ సమన్వయము గూర్చి మరొక్కచోట భారతా-
నిలోనే కాక యానద్యూమండలమందును మానవకోటి
యొక నూతన సమన్వయమార్గము నన్వేషించుచున్నది.
కేవల హిందూ ముస్లి మేతర సమన్వయము మాత్రమే కాదు—
ఇచ్చటి దేశకాలపాత్రాన్నింటియందును సంపూర్ణ సమన్వ-
యమవసరము. ఇందుకు మన ఆంధ్రప్రదేశ్ యెంతయు తగిన

* “ఆంధ్రవి గలయా — సాగను ముఖం.” (22 పుట)

క్షేత్రము. ఇచ్చట మన పూర్వులు “హరిహరనాథు” ని
 గొల్చిరి. “శివాయ విష్ణురూపాయ” మంత్రమును జపించిరి.
 “శ్రీవాణీగిరిజా” యని త్రిమూర్తుల నొకేతూరి భజించిన
 జాతి-మన అంభ్రజాతి అట్టి జాతిలో శ్రీవివేకానందమనికి
 చిమ్మట యొక నూతన బ్రాహ్మణ ధర్మమును చాటిన
 ఆంధ్రీరత్నను గన్న ఆంధ్రా వ ని ధన్యురాలు. అట్టితరి
 యిచ్చటి దశావతార నూత్రము; చతుస్సగర మంత్రము,
 ఉజ్జయివీకేంద్రము, కృష్ణయుగము, చక్రధ్వజము, గరుడ
 విమానములు, ఆంధ్ర గుమ్మదము, మున్నగునవి కేవల
 మాధునికములు. మాత్రమే కావు- ఇండు కొన్ని విప్లవదీక్షు
 లు వైయున్నవి. ఇచ్చటి ఝాన్సిలక్ష్మీయూ యీ శతాబ్దపు
 వీరాంగనయే.

రాజకీయములు.

రాజకీయములలో “ఆకాశవాణి” ని ఉత్తమోత్తమ
 క్షుత్రియమార్గము. ప్రస్తుత క్రుష్ణచోద్ధరణకై ఒక మత
 సమన్వయమెట్లు అవసరమో, యిచ్చట రాజోద్ధరణకు
 మన తోత్రధర్మమును పునరుద్ధరించబడవలెనని యాపే
 నమ్మిక. అల్లారి రామరాజామె అభిమానవీరుడు. అరాచక
 పద్ధతు లామె కడమృతములు. యుద్ధమందామెకు ధర్మయుద్ధమే
 కావలయును. రాజ్యాంగములలో “దండము”న కాపె ప్రత్యేక
 సానమొసంగును. ఏలయన, రాజనీతిని దండనీతియననురు
 కుదా! శ్రీ వినోబాభావేల “సేనారహిత” రాజ్యములు
 డామెకు నమ్మికలేదు. పార్లమెంటరీ సంప్రదాయము

మీకు భుజించువు. భారతీయ సప్తాంగ సూత్ర)మే యాపె
నర్పణము.

స్వస్థుర్మహాత్మ్య పురందరాష్ట్రీ, శోశదండో సుహృత్సభా
సప్తప్రస్తుతయోహ్యేతా, స్వప్తాంగం రాజ్యముచ్యతే ||

(శుభ్రాష్టమి, 9.294)

స్వస్థరాజకీయకుటుంబన్నను ఆశుకు కినుకయే. ఇందలి యుక్తా
క్తములను, నిజానిజములను భావికాలమే నిరూపించ
దు.

భావవిషయము.

భావ విషయమై “అకాశవాణి” యితరకైతలకు
యొగ్గ బవితేదన్ని చూపుటకు రెండుమూడుదహారణలు
గాత్రము చూలును. ఉద : అరుణోదయ వర్ణనలో యిచ్చటి
బ్రహ్మణ్య నారసింహ సరవగమ్మ”ను విశ్వకవిరవీంద్రుని
జనగణమన” తో పోల్చిచూడుడు ! శ్రీ రామాయకవియొక్క

రాత్రి ప్రభాతీల - ఉడిల రవిచ్చతి ।

పూర్వ ఉదయ - గిరిభానే ।

గాహ విహంగు - పుణ్య సమీరణ ।

నవజీవన - రసధారే ।

తపస్విజా - దురారాగే ।

నిద్రిత భారత - జాగే ।

మొదల గాచుటో

నవయుగోదయ సమయంబు యేనుదించె ।

అల్లదే ! అరుణోదయంబయ్యె తూర్పు దిశల ।

.....

జనుచున్నది వేగమె యెల్లయెడల || (29 పుట)

అను గీతికను పోల్చిచూచినచో, యిందే భావమెక్కడు

ససాజమును, ఉత్కృష్టమును, శ్రావ్యమైనదో, పారకులే నిర్ణయింపగలరు. కోడికూతలు, కాకియరుపులు లేని ఉపస్థాన ఉపసేనా ?

ఇటులనే శ్రీ ఆదిశంకరుల 'నృసింహస్తోత్రము' లో

లక్ష్మీనృసింహ మనదేహి కరావలంబవే ||

అను భావమును, "అకాశవాణి" యొక్క నిరూపణ తికిని గల తారతమ్యము. "అకాశవాణి" యందలి శాస్త్రాధ్యయనమునకు బ్రత్యుత్తరముగ శ్రీ నాంసింహులు సామ్రాజ్య రించుటయు,

"ఏఱుమేలుము మఱిమాడు వేల యేండ్లు"

అనగా "నీ గోష్ఠీధర్మ మీదప్పట మూడువేల యేండ్లుండు గాక !" యని ఆశీర్వాదించుటయు, నా భాగ్యము, ఆహా ! ఆ షరమేశ్వరుడెట్టి ధయామయుడు ! ఎంత శాంతమూర్తి ! సహనవర్తనుడు ! కాలమెట్లు రూపింపనున్నదో ? ఎవరు చెప్పగలరు ?

"అకాశవాణి" లోని ద్వాదశానతార తత్వమును కేవలము గుఱి దృష్ట్యాదుకాక, పేక్సియర్ కపిందుగిని 'మానవ సప్తాంకలిలలు' (The Seven Stages of Man) అను భావముతో, పోల్చిచూచినచో, మన భారతీయ సంస్కృతి, దృక్పథములందలి ప్రాశస్త్యతను మనము గ్రహింపగలము.

ఆంధ్ర తత్వము.

ఆంధ్రానిని య న త రిం చి న “ఆకాశవాణి” కి
 యభిమానము మ్మోడనుటయే నబ్బురములేదు. ఆ ప్రభులది
 “రాజశ్రీహతి” యనియు, ఇచ్చటనే “చతుస్సాగర
 తమ్” అను మంత్ర)రాజ ముత్పన్నమై యిప్పటికిని
 బడుచున్నదనియు, ఆపేకు చెలియును. ఈ యభిమా
 నకేవలమిచ్చటి ననగాను, సదాచారములు, ఓడలపై
 గ్రామీణులు, ప్రజల తిండి, బట్ట, కళలు, రీతులు, తల
 అన్నిటిలోను ఆపేకు ఆంధ్రతత్వము పై ప్రీతియే.
 చచ్చటి మతమును ఆపేకు ఆంధ్రమతమే కానలెనట!
 మిచ్చట వెలసిన “తిమిశములు” లో నొకటి మళ
 కము (శంకర మతము), రెండవది తమిళము (రామూ
 లు), మూడవది కర్ణాటకము (మధ్యమతము) పగుటయే
 నేడిచ్చట వెలసిన శ్రీ రాధాస్వామి, వేండరీశులము,
 సహార్నాథ్ ఆదిమతములన్నియు ఆంధ్రేతరములగు
 “ఆకాశవాణి” కి కేవల మాంధ్రధర్మమునడ మనను
 బలో నాశ్చర్యములేదు. ఆపే ముదుగు ఆంధ్రమహా
 త్వు చెల్లించెదలో? చూడవలసియున్నది.

స్వసంప్రదా యోధ్యరణమునట్లు “ఆకాశవాణి” దీక్షా
 ములు ప్రత్యేకముగ బేర్కొనదగినవి. గత ఏడు సం
 వత్సరముల యిచ్చట ప్రబలిన గౌరవతత్వముచేత భార
 తెల్లంతోపాటు ఆంధ్రులు తమ స్వసంప్రదాయములను
 పోయిరి. ఇట్టిసమయమున మన గోపాలకృష్ణుడీ స్వసం

ప్రదానములపట్ల నొక ఉద్ధారకుడుగ ఇచ్చట నవతరించెను. నాస్తిక్యత పెచ్చుపెరుగుచున్న ఈ కాలమున ఆతడాస్తిక్యత నలుదిశల వెదజల్లెను. మన జాతి “బ్రహ్మజాతి” యే యని యెలుగెత్తిచాటెను. రాజకీయములలో మగీయ విందేమా తరమునకు మారుగ భూవతిత్వా దర్శమును ప్రకటించెను. భాషా విషయమై పాశ్చాత్య మాతృభాషారాధనకు భిన్నముగ శ్రీ పిల్లలమరికి పినవీరభద్రుని “వాణి నారాణి” సంప్రదానము నుద్ధరించెను. అట్టి మహనీయునకు మా “ఆ కాశవాణి” శిష్యురాలు.

విప్లవయుగము,

ప్రపంచమందంతటను యిప్పుడురానున్న యుగమొక మహా విప్లవయుగము. ఆటంబాంబు లణిగిపోయి ఆత్మశక్తి విజృంభించవలసిన కాలమిది. ఒక్క మన దేశమే దేశాదు. యావద్భూమండలమందును ధర్మమునకు గ్లాని కలిగింది. ఇప్పుడిచ్చట “యదా యదాహి ధర్మస్య” అను గీతాసూక్తి ననుసరించి యొక నూతన ధర్మ మవతరించవలసి యున్నది. ఈ యవతరణమునందు ఇతరులతో పాటు ఆధునికులు తమ అస్వాత్మను ధరించవలసియుందురు. అట్టితర “ఆ కాశవాణి” భావము లాంధ్రదేశములో యెట్టి సంచలనము గలుగ జేసినను యీ ప్రచురణకై నేనొనర్చిన కృషికి నేను ధన్యుడనగుదును.

ఈ సీతికలలో కొన్ని నెల్లూరు 'స్వ తం త్ర',
బరంపురం 'వెలుగు,' నా 'గోష్ఠి' మున్నగు పత్రికలలో
లోగడ ప్రచురించబడినవి. ఆయా పత్రికాధిపులకు నా
కృతజ్ఞత.

ఆంధ్రీరత్న "చాటుపుట" లోని యొక పద్యరాజ
ముతో యీ ప్రస్తావన నిక ముగించెదను.

సీ॥ శ్రీగిరిజాంతి స్మితమఖిభోరుహ

సారస్వ మధుసాన సమయములను ।

బ్రహ్మాది మని ముఖ్య ప్రార్థిత దానవ

సంతాన శంభోర సమయములను ।

పర మదేలాది భూసుర భక్త సంతాని

గురంభ సావ్యశ్య సమయములను ।

నవయుగోదయశేఖ భవసమరచిత వస్తు

సంతానము సృజించు సమయములను ।

తే॥ శీ॥ ప్రళయకాండవి ముద్దండ లీల వెలయ ।

రాజరాజేశ్వరీమనో రాజ్యమేలు ।

సమయముల నాడు పల్లెల జాడవినుము ।

రామనగరీపరాంగ ! శ్రీరామలింగ ॥

'గోష్ఠి', అమలాపురం. ౩

మన్మథ సం॥ ఆశ్వయుజ

శు॥ ౧౫ లు.

ది ౩1—10—1955.

ఇట్లు బుధజన విధేయుడు,

గుమ్మడిదల వెంకటసుబ్బారావు.

విషయ సూచిక.

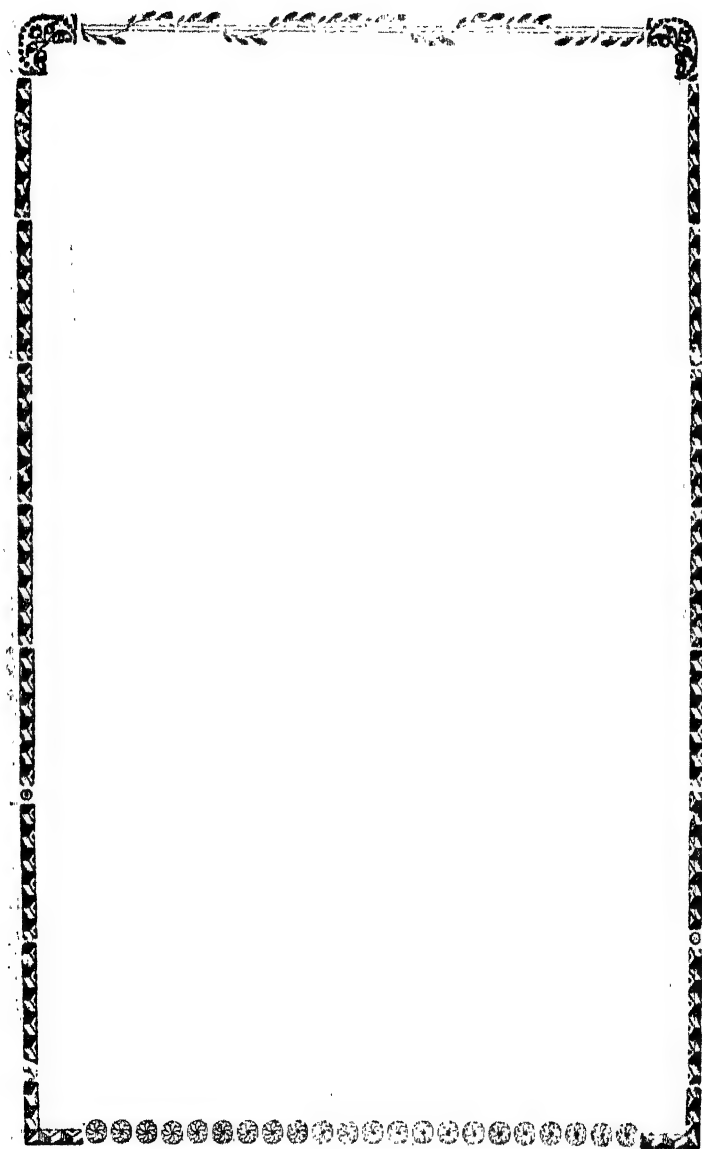
అంకితము	...	...
ప్రస్తావన	...	i
ప్రథమశ్మతి : ఆత్మీయములు.	...	1
ద్వితీయశ్మతి : యతిప్రాసలగూర్చి	...	9
తృతీయశ్మతి : దైవప్రకరణము	...	15
శ్రీ దుర్గా స్తవము	...	17
అరనాతీశ్వరము	...	23
శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య నారసింహ స్తవపాదము	...	27
ద్వాదశావతారములు	...	33
దేవతలతో సంభాషణ	...	36
అమరేశ్వరుడు	...	38
శ్రీరాముని సన్నిధికి	...	40
దీపానలీమహాత్మ్యము	...	41
గీతారహస్యము	...	43
చతుర్థశ్మతి : ఆంధ్రప్రభాధము	...	45
ఆంధ్రైక్యత	...	47
అనాంధ్రాధాన	...	48
తౌత్రమార్గము	...	52
అరాజకమార్గఖండన	...	54
సముద్రగానము	...	57
ఆంధ్రదేశము, అరసికత్వము	...	61
సుఖదుఃఖములు	...	64

మచమశ్పతి : ఇతర విషయములు.	65
ఝాన్సీలక్ష్మి : అల్లశద్దీపాట	67
శ్రీ సుబ్బరాజుగారు	69
జగదీశచంద్రబోసు	72
టాట్రీస్	73
శ్రీనివాస అయ్యంగార్	74
మడిపాట	77
ఇల్లు	78
దండుపాట	80
స్వరాజ్యలక్ష్మి స్వయంవరము	81
శ్రీముఖము	83
జై ! జగన్నాథ్	84

ప్రథమశ్లోతి:

ఆత్మీయములు.

శ్రీరస్తు.
శ్రీ గురుభ్యోనమః.

అ కౌ శ వా ణి

వృద్ధమశృతి : ఆత్మీయములు.

౧. శ్రీపాదములజేరు వ్యాపారధారణ
నిపుణాంగకులము వ్యాపారి కులము ।
ఇలభారతాన్వయం బడ్డిపోయెడి నాడు
పురుషాంతరంబిచ్చు గోతిరి కులము ।*
- కలివేంకటేశ్వరాయను సూక్తి సిద్ధింప
నిలవెలయు వేంకటనాయ కులము ।
సృష్ట్యాది స్థితుల కాకరమైన మూలంబు
నిఖిల సుబ్రహ్మణ్యనాయ కులము ।
దేశమా, మాది నాల్గసంద్రాల నడుమ ।
కాలమా, కలికాలమా కృష్ణయబ్దము ।
ఇందు పాత్రలు పదకొండు నడచి రింక ।
ద్వాదశాదిత్యులము- సాధుపోష కులము ॥

* భారద్వాజసగోత్రిను — “ఇండియన్” గోత్రము.

♦ “చతుస్సగరపర్యంతం”

అల హిమానిలయమా అక్కమానాథుండు
 కొండయాధ్యుడు గొప్పతాత మాకు ।
 శ్రీవిష్ణు నిలయమా రత్నగిరిశుండు
 శేషేశ్వరుండిలన్ తండ్రిమాకు ।
 అల కశ్యపునిద్రుంచి, అబలుని రక్షించి
 అభయమిచ్చిన యాబ తల్లిమాకు ।
 ద్వాపరాంతమున యాకృష్ణుని భ్రాతగా
 నవతరించిన రాము డన్న మాకు ।
 అల కాశికానాథు పత్ని శ్రీ అన్నపూర్ణ ।
 అక్కయగు, ఆత్మరాజ్యంబు నేలుకతన ।
 రాజరాజేశ్వరీ యనం బట్టమహిషి ।
 సరస సావిత్రీ ధర్మంబు బూనినలుపు ॥

బాలవిద్యను గరపె బాలయ్య ఘరుడు ।
 బ్రహ్మవిద్యను దెల్పె భీమశంకరుడు ।
 మధ్య విద్యను* జెప్పె మృత్యుంజయుడు ।
 విశ్వవిద్యను† దెల్పె వేదకటరంగమ్ ।
 రామతారక మబ్బె బాలుడై గుండ ।
 విష్ణువిద్యను గరపె గోపాలకృష్ణమ్ ।
 విద్యలన్నియు నేర్పు వేదవిదుండు ।
 అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘ ॥ (1933)

౪. అన్ని క్లాసులలోన నగ్రస్థానముబొంది
 గురువుల నుత్కర్ష గాంచువాడు ।
 పందొమ్మిదవయేట “పుష్ట ఫీడ్” మటంచు*
 హోమ్‌రూలు నూమెంటు జేరువాడు ।
 కాలేజి ట్యూటరుగాజేరి వెంటనే గాంధీ
 కాంగ్రెసుజొచ్చి కాచువాడు ।
 యానామునుండియా గీతార్థసూక్తిగా
 సర్వ ధర్మంబు వర్జించువాడు ।
 సహకారసంఘంబు లుద్ధరించెడివేళ
 రామకార్యంబనన్ దూశువాడు ।
 ఇండియన్ బ్యాంకును శంఖాణి తలదన్ని
 ఆంధ్రుల మర్యాద గాచువాడు ।
 మరణమన్నను యించుక జంకులేక ।
 గోవకృష్ణుని బ్రతికించి యుత్సవించు ।
 గోష్ఠినిలయంబు, ధర్మసంస్థాపకుడు ।
 అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘ ॥

౫. కాంగ్రెసు విర్మాణ కార్యక్రమంబనన్
 బ్రహ్మకునీడుగా బూనువాడు ।
 సంపూర్ణ స్వాతంత్ర మన సాంబమూర్తి యా
 జవ్వరుల కాదర్శప్రాయు డెవడు ।

* “What my country wants is Food and Freedom.”

స్వారాజ్యకక్ష నందరింటె మన్నుగద

అంధ్రావనిలో నంజ వేయువాడు ।

ఆత్మరాజ్యంబను విష్ణురాజ్యంబున

నుత్తమ పీఠంబు దాల్చువాడు ।

గాంధీశ్రీమృని రాజ్యంబు గీజ్యమనుచు ।

విష్ణుచక్రంబె రాజ్యసాధనమ యనుచు ।

లోకమునకెల్ల తూత్ర ధర్మంబు జాటు ।

అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వద్యుడనఘ ॥ (1933)

అంధ్ర విద్యాపీఠగోష్ఠి గోష్ఠీయంచు

అల్లలాడుచునుండు చుండువాడు ।

గోపాలకృష్ణుని మదిగల కోర్కెల

మద్దెయతో గూడి చురియువాడు ।

సంకర మయమైన యీ ప్రపంచముకెల్ల

శంకరమతము నిప్పించువాడు ।

రామరాజ్యంబెల్ల యీ కలియుగమందు

కృష్ణార్పణంబని చాటువాడు ।

గాంధీశ్రీమృని చక్రంబు “చక్ర”వాడు । *

దాసరాజుని రాజ్యంబు దాల్చువాడు । †

గోపకృష్ణుని గోష్ఠంబు గాచువాడు ।

అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వద్యుడనఘ ॥ (1933)

కుట = చక్రతత్వమునకు మార్పుట.

త్తంజనుని స్వరాజ్యసాక్షి.

2. “నాల్గు సూద్రాల” నంటార్చి కట్లాంటికా
 ఆర్చికా పస్చికలని వ్యాఖ్యసేయువాడు ।
 గ్రీనిచ్చినన్న యా భూమధ్యరేఖ
 నల్లదే ! దెచ్చి యుజ్జైని నిల్పువాడు ।
 కాలంబునకు క్రైస్తు కొలికెపూసై యుండ
 కృష్ణుని యుగరాజు గూర్చు నెవడు ।
 క్రైస్తు మహమ్మాదులను దేవతలగల్పి
 మత ధర్మముల నుద్ధరించువాడు ।
 “హక్కు శాస్త్రము” బొక్కులోనవిమియుంచి ।
 గంధి శేషుని మతమెల్ల గంగగలిపి ।
 లోకమున కెల్ల బ్రాహ్మణ మతముచాటు ।
 అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యడనఘ ॥ (19-6-33)

౩. రాజ్యాంగమనగా నస్తాంగమానను
 భారతి స్మృత్యర్థ మెవ్వడెఱుగు ।
 వాల్స్ మెంట్ ప్రతిభల పశుపతి పాల్వేసి
 విష్ణురాజ్యము నెలకొల్పు నెవడు ।
 విజయవాడలొనున్న దుర్గ దేవశ గూడి
 కృష్ణ కోటలుగట్ట బూను నెవడు ।
 ‘స్వరాజ్య’ మన నాత్మ రాజ్యంబెగాని
 మాస్కొనుంచి దిగు మట్టమాయకాదు ।
 అనుచు ధీరతతో బల్కు నాత్మయశుడు ॥
 బ్రహ్మచర్యాది సత్కాగ్రహగ్రహముల ।

హ్రాని చెడాడి తొత్రింబు బుజ్జగించు ।
అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘ ॥

అప్పుడితరుల తత్వ-మిచ్చి డింతుల తత్వ
మెప్పటికెయ్యదో-యెవ్వడెఱుగు ?
అప్పుడంతటివాడ - యిప్పుడింతటివాడ -
ఎప్పటి కెంతయో - యెవ్వడెఱుగు ?
అప్పుడేలినరాజు - లిప్పుడేలగలారె ?
ఎప్పటికెవ్వరో - యెవ్వడెఱుగు ?
అప్పుడు కిమిన్నైతి - యిప్పుడు బ్రహ్మణ్యుండ-
ఎప్పటికేమాదా - యెవ్వడెఱుగు ?

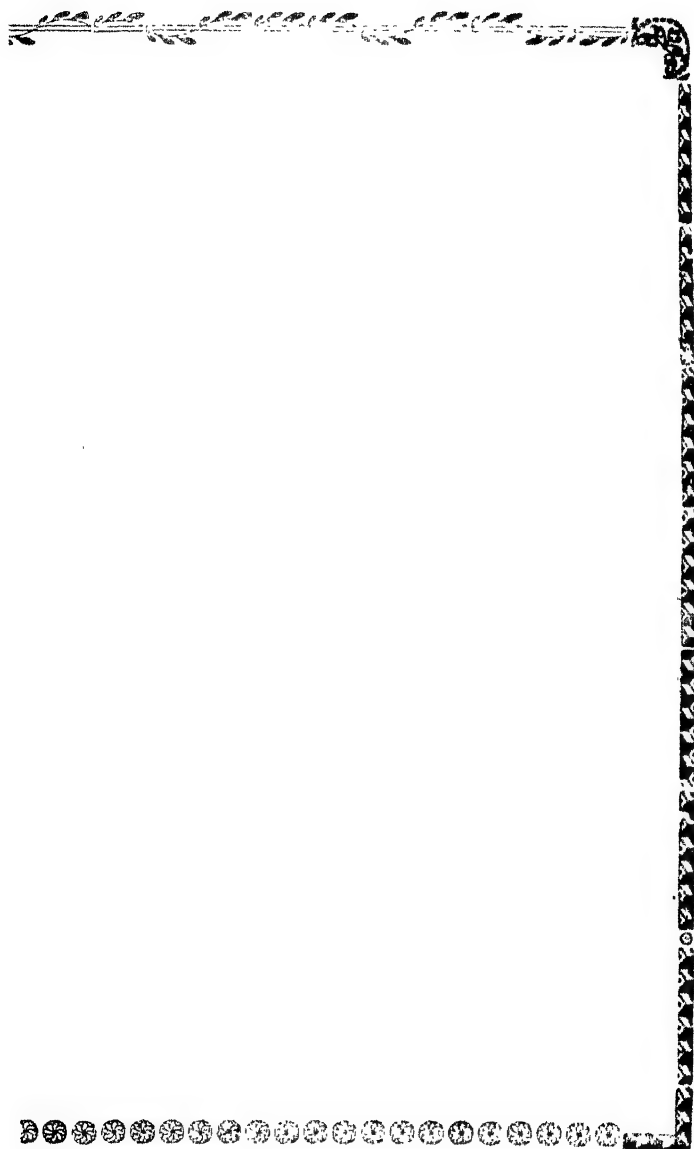
హంర రాని మనూజులు కలరె మహిని ?
ఓట్టినుండి మహత్తుకు మార్చె మర్క ।
ఓనుచు ధీరతతోబల్కు నాత్మయశుడు ?
అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘ ॥ (23-7-33)

—//—

ద్వీ తీ య శృ తి:

యతిప్రాసలగూర్చి.

ద్వితీయశృతి : యతిప్రాసలగూర్చి.

౧. యతిప్రాసలననేల, శృతికాంతతోగూడి
 స్మృత్యర్థరతికేళి సల్పనపుడు ।
 నియమాదులడ్డునే, నిర్మాతలకు నైన
 ఆత్మసంయమయోగ మబ్బనపుడు ।
 “లక్షణసార” నిస్సార విచక్షణనేల,
 వీక్షింప లక్ష్యంబు చక్షువులకు ।
 సూత్రంబులేల, మంగళ సూత్రధారి-యా
 కవయిత్రి, గాయత్రి కాగలింప ।
 ‘అహంబ్రహ్మస్మి’ యను ధీరవర్యునకును ।
 నూతన స్మృతి ధర్మంబు నిల్పువేళ ।
 గోడలడ్డునె, కోటలు కూలునపుడు ।
 అల్ల శీర్ష సుబ్రహ్మణ్య వర్యునకును ॥
౨. యతిప్రాసలననేల, నతి సూటి హత్తిందు
 నాత్మసంయమయోగ మబ్బనపుడు ।
 నియమంబులవియేల వియ్యమందుటకునై
 తియ్యని భ్రమలుయ్య లూరుచుండ ।
 శాస్త్రకట్టనివట్టి భ్రాంతితో గననేల,
 నతి చమత్కృతి రతి దేలునపుడు ।
 కందపద్మములేల. వందలకొలదిగా
 నందమా విందారగింపులుండ ।

అటవెలగులవేళ, సయ్యాటలాడు ।
 కాళిదాసుని దాసి, కాంతాలలావు ।
 చేరి సేవలు సేయుంగ జెనటికై స ।
 అబ్బకుడునె, తబ్బిబ్బు సేయుకై త ॥ (26-6-33)

3. అయ్యా! వైయ్యాకరణీ ।
 కుయ్యోయని కూయ నేల, కూననుడవై ।
 తియ్యని భ్రమలుయ లూరగ ।
 సయ్యాటలు సేయకుందె సారస్వతితో ॥

౩. వీనులకు విందు గొల్పెడి ।
 వీరాలాపములుచెంత జేరుచునుండ ।
 ధీనులగు హీనమతులకు ।
 నోరూచునె, చెవులు మటునె, ధీరవరేణ్ణా ॥

శ్రీ సరసంపు రసనూర్తియు ॥
 సమయోచితమైన ధీర భావశతంబుల్ ॥
 సరసను జేమచు నుండగ ।
 నిరసింతునె వానిసెజ్జునీరసబుద్ధిన్ ॥

౨. “కలికాలమయ్యె-నాకా ।
 కలి” యంచుచు కైతవేడ కఠిన్ముడనై ।
 రోకలియిత్తునె రోయుచు ।
 కాగలి జేరంగసచ్చు కాంతామణికిన్ ॥

యతిప్రాసలనగనేటికి ।
యతులకు సన్యాసమిచ్చె పారసవదనన్ ॥

*****

రతిదేలు సరసులుండగ ।

శృతికిని ప్రాణంబు నానబ్రహ్మము నువ్వే ॥

౮. ప్రాయంపు లేమసాగసును ।

పసగూర్చెడి పాయసములు ప్రార్థింపంగన్ ।

ప్రాచీన కాలమండలి ।

బాసలు, న్యాయములవేల, బానిసప్రాసల్ ॥

౯. ఏటి జలములు గర్భంబు లింకియుండ ।

గట్లు కావల గర్వంపు నీటుకాని ।

పుష్కలంబుగ వచ్చు పుష్కరిణియెదుట ।

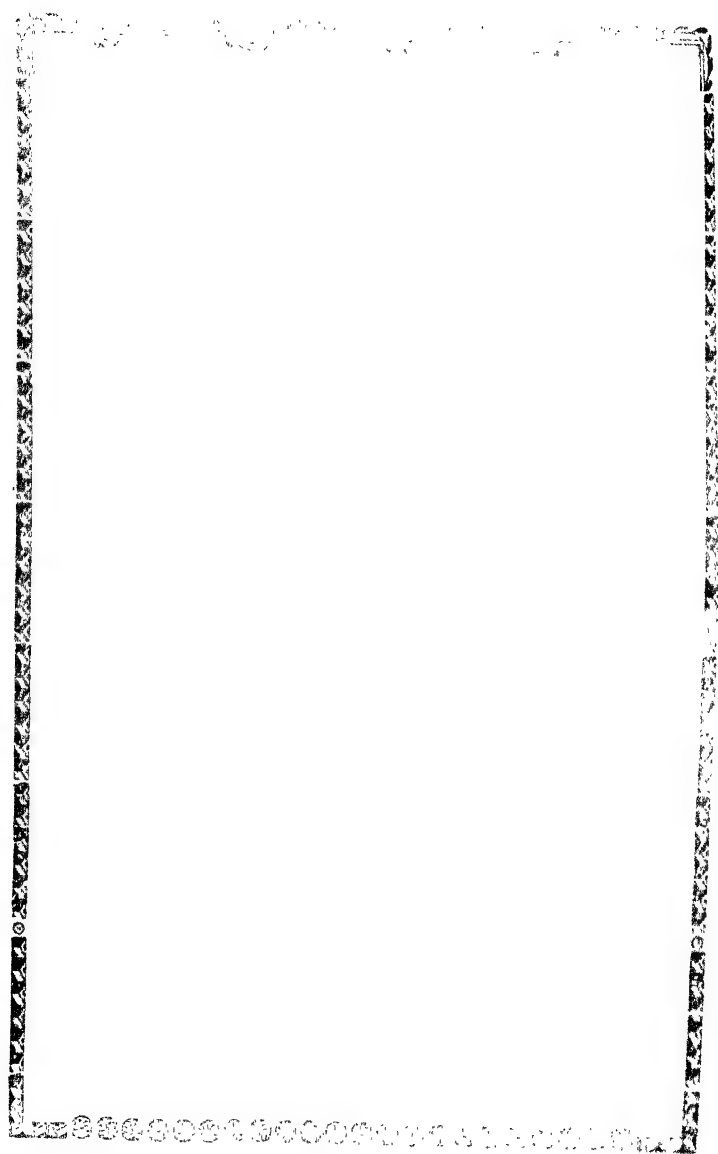
విష్కలంబుగ నాగునే విష్కంభములును ॥

౧౦. గట్టు విరుచుక గగనంబు వెల్లివిరియు ।

గోలకూల్చుక రాజ్యంబు కోటవెలయు ।

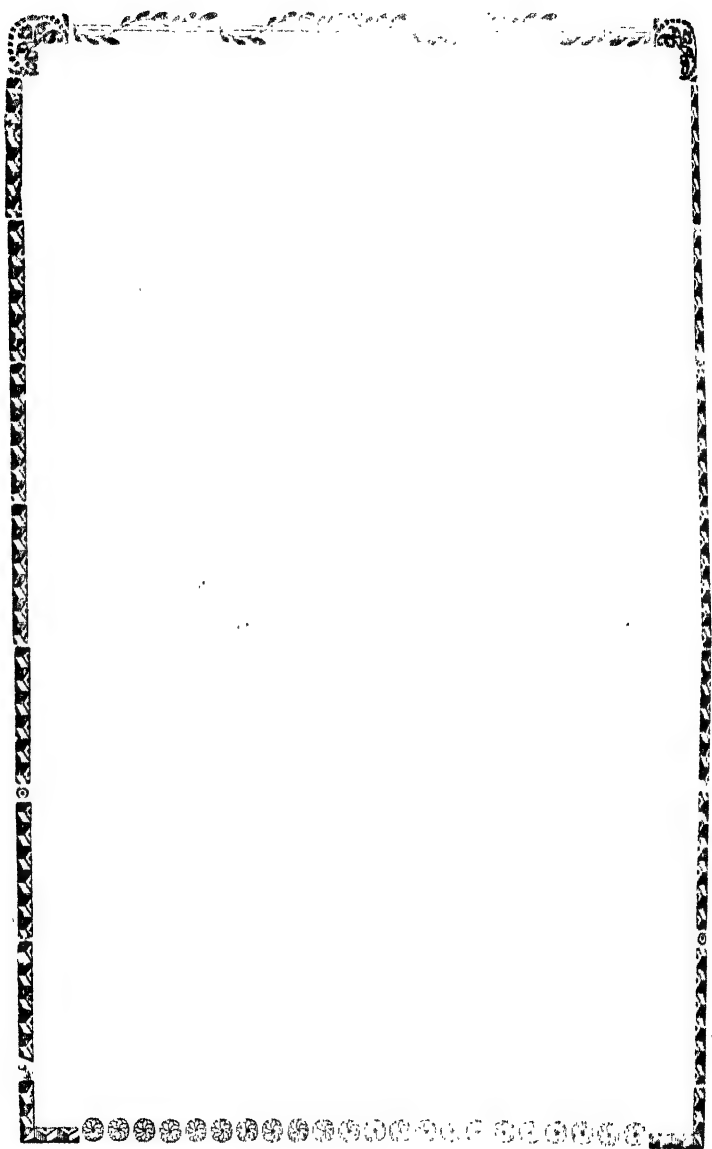
దేహమును వీడి జీవంబు ఆత్మజెందు ।

నవయుగోవయవేశల నారసింహ ॥ (4-8-1933)

తృతీయశ్మతి:

దైవప్రకరణము.

తృతీయశ్పతి : దైవప్రకరణము.

శ్రీ దుర్గాస్తవము.

౧. దినమే - సుదినామూ ।

దుర్గను గను - దినమే సుదినామూ ॥

౨. పాదములకు - బల్ ।

పసందైన - యూ ।

పసపు - పూతలును ।

రక్కసి - కోటుల ।

నిక్కంబుగ నిల ।

చిక్కు బిక్కుగా ।

స్రస్కిం చెడి మా ।

రాణిపా దముల ।

రేణువు లంగను ।

దినమే - సుదినామూ ।

దుర్గను - గను - దినమే - సుదినామూ ॥

3. గమనా - హంస - గమనా ।

బల్ - తళుకు బెళుకులగు ।

త్వరిత గతులతో ।

యిందు సందనక ।

చిదుల దొక్కెడి ।

ఇందు వదన ।

అరవింద పాద ।

శ్రీపాద - శుభద ।

దినమే - సుదినామూ ॥

౪. ధాత్రీ - జగద్ధాత్రీ ।

బ్రహ్మ - బీజమున ।

వీరుల - శూరుల ।

ధీరు - బుధారుల ।

పెక్కుల - గనియెడి ।

ధాత్రీ - జగద్ధాత్రీ ।

ఈ - పృథ్వీయెల్ల నీ * ।

యోని - నూటమిచె ।

బ్రహ్మ - మయంబుగ ।

సృష్టిజేయు - యో ।

క్షేత్రీ - సుక్షేత్రీ ।

నిను - గను ॥ దినమే - సుదినామూ ॥

౫. మత్త - గజములవి ।

మత్తే - భంబులు ।

మర్దిం - చుటకు ।

స్మత్త - శుంభములు ।

గబ్బి - గుబ్బలతో ।

యుబ్బిన - యురమున ।

* పృథ్వీయోనిః - (గాయత్రీ)

సంత - రంగమున ।
 అనంగ - రంగుని ।
 విష్ణు - తనయునిని ♦ ।
 తూగు - టుయ్యలలో ।
 నింపుగ - సాంపుగ ।
 నాడుచు - బాడుచు ।
 సాగసు జేయు - మా ।
 మాధురి - దుర్గి ।
 నిను - గను ॥ దినమే సుదినామూ ॥

౬. ధారీ - వల్లభు పాణిధారీ ।
 శత్రుల - జీవహరీ ।
 వల్లభు - జీవమే ।
 సూటి - సూత్రముగ ।
 హృదయ - రత్నముల ।
 నింపుగ - నదుముచు ।
 చిత్త మెల్ల - నీ ।
 చిత్తంబున - అతి ।
 చిత్ర - రీతులను ।
 అల్లి - బిల్లి గా । నల్లుకొన్న - యో ।
 మంగళ సూత్ర - ధారీ ।
 నినుగను - దినమే ॥ సుదినామూ ॥

♦ విష్ణుర్వృద్ధయం - (గాయత్రీ)

2. మోము - ఆ ।

ఇంపు - గొల్పు నీ

తేనియ - లొల్కెడి ।

సొంపు - పెదవులును ।

సత్యము - లోయన ।

ముత్యపు - పండ్లును ।

వెన్నున - కిరవగు !

వెన్న - ముద్దలను ।

చక్కని - చెక్కులు ।

నల్లని - వాడగు ।

నందుని - పట్టితొ ।

రతిచేలనా - యను ।

కళ్ళ - కాటుకయు ।

తెల్లని - కన్నుల ।

వల్లభు - జేరగ

మన్మథు - బాధల ।

కోర్క - లేక ।

వె - ల్లువగా - బారెడి ।

బా - ప్పా - నందము ।

గల - మో - నూ ।

నీ ముద్దు - మోమునుగను ॥

దినమే - సుదినామూ ॥

౮. పంచపా - ణముల * ।
 నింపుగ - వీణెను ।
 'చిణి' 'చిణి' 'చిణి' యని ।
 మీటుచు - బాడుచు ।
 లోకము - లన్నియు ।
 లీలగ - నడిపెడి - సాధ్వీ ।
 సరసంపు - సాధ్వీ ।
 సావిత్రి - గాయత్రీ - కవయిత్రీ ।
 విను - కాగిట - జేర్చుక ।
 వింత - వింతలగు ।
 కైతల - రీతుల ।
 దేలెడి - నల్పెడి ।
 నిత్యా - నందము ।
 స్మృత్యా - నందము ।
 రత్యా - నందము ।
 గల - దినమే ॥ సుదినామూ ॥

౯. అంబా - రుద్రాంబా ।
 హిమకరు - వాసమే ।
 తెల్లని - వన్నె ♦ ।
 ముక్కంటికి - నీడగు ।

* “ప్రాణాపానవ్యాసౌ దానసమానసపాణా”

♦ “స్వేతవర్ణా” - (గాయత్రీ)

కమ్మని - కస్తూరి ।
 యిమ్మగు - తిలకము ।
 రుద్రుని గల - యా + ।
 సాగసు - కురులు యీ ।
 బ్రహ్మ - ఋషిండగు ।
 సుబ్ర - హృష్యున ।
 తీడగు - బుద్ధియు ।
 బలము - తేజమును ।
 శీలము - యశమును ।
 గల - ఓ - యంబా ।
 దు - ధ్రాం - బా ।
 నిను - గను - దినమే ॥ సుదినామూ ॥
 దుర్గను-గను - దినమే ॥ సుదినామూ ॥

(17-8-33)

+ “రుద్రశ్శిఖా” - (గాయత్రి)

అర్ధ నారీ శ్వ ర ము.

౧. మత్తగజమవు నీవు పురుష సింహము నేను
మర్దించుటకు నీదు కుంభములను ।
తేనియలొల్కెడి పెదవుల కుసుమంబు నీవు
ఆ మధు దేలు తేటి నేను ।
చక్కని చెక్కుల నననీతమవు నీవు
అద్దానిని దొంగిలు నెన్ను డేను ।
తెల్లని కన్నుల రతి దేలు దేవివి
అందు నల్లని నందు పట్టి నేను ।
హృదయ నాగంధుండున వీచికలుగ
పొంగి పొరలెడి ఆర్ద్ర తరంగమీవు ।
నిన్ను అబుధి దాటించి దరినిజేర్చి
ముక్తిజూపెడి మాధవు నావనేను ॥
నీవు నేనని వేరుగా బల్కనెల ?
౨. నీవు నేనని పల్కంగ యోలతొంగి ।
ఏలనే ? విను ! వికసించు పుష్పమందు ।
మధ్య మండలమున వెలయు పొడియు నేను ।
వాయువేగంబునను బోయి నాల్గు దిశల ।
నింపి, నా యింపుసొంపును నెల్లెడలను ।
దెల్పి దుష్టుల పోద్రోలి, ముక్తి జూపు ।
మాధురీ ప్రాణ గంధంబు నీనకావె ?
నీవు నేనని వేరుగా బల్కనెల ?

3. ఆపములలోని అమృతాపస్సు నేను ।

అందుగల రసజ్ఞత వెల్లువలుగ ।

మృత్యుమయమైన యీ విశ్వమెల్ల యెడల ।

జేర్చి ప్రసహించజేసెడి సాసవీపు ।

నిత్య జీవి - సంజీవి - నాదు జీవి ॥

నీవు నేనని వేరుగా బల్కనేల ?

౪. రూపములకెల్ల మన్నధ రూపమేను ।

నాదు సొంపును సొగసును యిలకు జూపి ।

మానవులనెల్ల మోహబద్ధులనుజేసి ।

కూరిరిహింసాది రక్కసి హుపులకును ।

సరస సౌందర్యమునుజూపు రూపవసిని ।

లక్ష్మి సారస్వతుల యేకమూర్తివీపు ॥

నీవు నేనని వేరుగా బల్కనేల ?

౫. వాయువులకెల్ల ప్రభుడగు మరుత నేను ।

నాదు స్పర్శంపు రెక్కల బుట్టినట్టి ।

మలయ మారుత స్పర్శంబు నీవకావె ॥

నీవు నేనని వేరుగా బల్కనేల ?

౬. నాదములలోని ప్రాణవనాదంబు నేను ।

నాదు శబ్దంబు నాల్గు సంద్యాలదాక ।

సిండియుండిన బ్రాహ్మణ బృందములకు ।

సాంగవేదాంగ పదముల క్రమముతోడ ।

సరససూక్తుల స్మృతులను తెలియజెప్పు ।

ముక్తికాంతవు, సావిత్రి వీవకావె ?
నీవు నేనని వేరుగా బల్కనేల ?

2. నీవు నేనని వేరుగా బల్కనేల ?
ఆత్మయొక్కటి జీవముల్ రెండుకాని ।
అదియూమాత్రము అన నేల యిందువదన ।
జీవమును దేహమొక్కటై వేడ్క వెలియ ।
అర్ధనారీశ్వరులమేము-అమృతులము ।
కాము బాధల కోర్వంగ లేక కాంత ।
వంతరితిగ వామభాగమున జేరి ।
కాంతు కౌగిటజొచ్చి అర్ధాంగియగుచు ।
నిత్యరతిదేలు భారతీ యంబమాకు ।
భృత్య - సరసంపు సాద్వి-యిల మృత్యుహరణ॥
నీవు నేనని వేరుగా బల్కనేల ? (1933)

౩. కుడివైపు కృష్ణుండు - వామభాగంబున
వామాక్షి - రాధిక - యవతరింప ।
పూర్వంబునను భాను - డుదయించి వెలయు
నా పశ్చిమాంబుధిజూడ-నిందుముఖయు ।
రేయుంబవళులొక్క - లీలగా బ్రవహించు
కాలస్వరూపమో - యనగబరగు ।
బ్రహ్మయు భార్యయు - సొంపుగా సావిత్రి
సామ్రాజ్య స్వరాట్టు - తేలుచుండ ।
శంకరుడు-శక్తియునుగూడి - నిక్కముగను ।

రక్కసుల సుక్కజేసి మా - దిక్కుజేరు ,
 భక్తకోటికి భుక్తిని - ముక్తినొసగు ।
 అర్ధనారీశ్వరులమేము - అమృతులము ॥
 నీవు వేనని వేరుగా బల్కునేల ?

(1983)

—॥—

శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య నారసింహ సంవాదము.

(మంగళగిరి నరసింహస్వామితో సంభాషణ)

బ్రహ్మణ్యులు :-

౧. నేటికిప్పటికేడువందలకు పైగ ।
 వత్సరంబుల యాదిగా నాదువత్స ।
 లైన యీ బ్రహ్మజాతి ప్రజలు ।
 మతము ధర్మంబులను వీడి మేచ్చులైన ।
 కఱకు తురకల క్రైస్తవ సేవజేసి ।
 వేదమునువీడి. బైబిలు చేతబూని ।
 గుళ్లు గోపురమాలనెల్ల కూలగొట్టి ।
 రాజ్యమెల్లను రారాజు పాలజేసి ।
 కోటలన్నిటి పాటిమట్టిగను దోలి ।
 అరమెల్లను మెల్లగ గోలుపోయి ।
 కళలనన్నిటి కాటికావరుల కిచ్చి ।
 జీవశవమైన యీ భరతభూమి యనగ ।
 వశ్చిమోచ్చిష్ట భుక్తుల బ్రతుకుచుండ* ।
 ఏమిసేయుచు నుంటివి నారసింహ ?
౨. నాల్గు సంద్రాలదాక యీ పృథ్వియెల్ల ।
 ప్రజలు ముక్తిని వీడి త్రైవర్గ విద్యబడసి ।

* "Living on the intellectual refuse of the West." —Sir S. V. Ramamurthy.

హరిని విడచుచు హిరణ్ము సేవజేసి ।
 కశ్యపుని దుష్ట సంతతి వారలగుచు ।
 నాదు సొంపగు యీకృష్ణ యుగమునెల్ల ।
 కష్టకాలపు కలిగాను సేయుచు-డ ।
 ఏమిసేయుచు నుంటివి నారసింహ ?

3. నీచు గర్భంబునందున బుట్టినట్టి ।
 అగ్నిజ్వాలల యుగయుగాంతరమునుండి ।
 పోయి తీయని పానక వరదచేత ।
 చల్ల బడిపోయెనా యేమొ, తెలియజెప్పు ।
 లేక నీగోళ్లు వ్రక్కలు అయ్యెనేమొ ?
 లేక నీపల్లె ముదిమిచే యూడనేమొ ?
 లేక కాలభైరవ భీకరమూర్తియగుచు ।
 ఇలను నరులకు వెరచిన సింహమైతొ ?
 లేక మరియేమికతన మోనారసింహ ?
 ఏమిసేయుచునుంటివి? నీవు యిచట ॥

౪. అగ్నిజ్వాలల సంతమొందించనట్టి ।
 శత్రు రక్కసికోటుల గూల్చినట్టి ।
 అబల బాలుర గావంగలేనియట్టి ।
 జీవశవమును బోలెడి మట్టిముద్ద ।
 ఆరిపోయిన మంగలి కొండవై తె * ।
 ఏల నీకేల యీశత్య పానకాలు ?

* మంగళాద్యి.

ఏల నీకేల యీ మంగళంపు ధ్వనులు ?
 ఏల నీకేల కర్పూర హారతులును ?
 ఏల పూజలు, సేవలు, ఉత్సవాలు ?
 ఏల యీ పేద నక్షిణ కానుకలును ?
 ఏల నీకేల సెపుమ యోనారసింహు !
 ఏమిసేయుచునుంటివి, నీవుయిచట ?

గీ. నవయుగోదయ సమయంబు యేగుదెంచె !
 అల్ల దే ! అరుణోదయంబయ్యె తూర్పుదిశల !
 'కొక్కురో!' యని పల్లెల నెల్ల యెడల !
 కోడి కూతలు వినవచ్చె పేదలిండ్ల !
 'కావు! కావ'ని కాకులు కూయసాగె !
 రాత్రియంతయు గాఢంపు నిద్రబోయి !
 వీనులకు విందుగొల్పెడి 'కిచ-కిచ'లతో !
 విడచుచున్నవి గూళ్లను విహగములును !
 కాలసర్పంబుననుబోలు రాత్రిగ్రూము !
 అమృతానిత్య మయమైన సూర్యభాను !
 ఛాయ వెలుగుల బరువెత్తి పశ్చిమమున !
 నాగలోకంబునకొ * లేక పాతాళమునకో †.
 జనుచునున్నది వేగమె యెల్ల యెడల !
 రెండు బంగరు సింగంపు రాతు యావె !

తెల్ల వన్నెయు, యెర్రని ముఖముగలది ।
 సూర్యభానుని యనుంగు కూతురబల ।
 సరస సావిత్రి, బ్రహ్మణ్య భార్యయ్యాపె ।
 నాల్గు సందాలదాక యీ పృథ్వీయెల్ల
 నిండియుండిన గోవుల బ్రాహ్మణులకు ।
 మాతృ దేవత, వేదమతములకు దేవి ।
 క్రూర రక్కసి కోటుల నుక్కజేయు ।
 అంబ - అమగో ! ఇలక బయల్ వెడలె ।
 వినుము నేజేయు శిష్యులు నారసింహ !

౬. ఇలను ప్రహ్లాద సాధన సిద్ధిబోందె ।
 ఇకను నారసింహము వెలుగొందు వేశవచ్చె
 నీవు నిద్రను మేల్కొంచి, కశ్యపుల దృంచి ।
 సాధులబ్రోచి, యీ పృథ్వీయెల్ల ।
 విష్ణురాజ్యము నెలకొల్ప జేయుమయ్య ।
 అపుడె నీయింటి కేనును దుర్గవచ్చి ।
 కృష్ణజలములనన్నిటి నీకుదెచ్చి ।
 పొలములన్నియు చెరకు పైరులనువేసి ।
 పానకముజేసి నీబాజ్జ నిండపోతు ।
 లోకమెల్లను యెఱుగంగ నీకు గుఱు ।
 గోవురంబులు, సత్రముల్, సావడులును ।
 మంగళంబులు, పూజలు, సేవలెన్నో ।
 కొండ శిఖరంబునను నీకు జరుపుకొందు ।

లేనిచో - నీకు యన్నట్టి కొంపయైన ।
 మాలమాదిగ మ్లేచ్చాది మానవులచే ।
 చితుకద్రోక్కించి పాడుబెట్టెగనుచూడు ।
 వినుము నామాట నిక్కంబు మూడుసార్లు ।
 త్రిప్ప సాధ్వంబుకాదు ముక్కంటికైన ।
 వినుము నేజేయు శపథంబు నారసింహ ॥

శ్రీ నారసింహులు :-

2. తండ్రీ! ఏల నామీద యీ ఆగ్రహంబునేడు ?
 లక్ష్మీయతమైన వృద్ధ బ్రాహ్మణుడనేను ।
 నీదు యాజ్ఞలచే పూర్వలోకంబునందు ।
 యుద్ధములుచేసి, అలసి, ఆరి చల్లారినట్టి ।
 నిప్పులేనట్టి యీ అగ్నిపర్వతముజేరి ।
 నీదు నామంబు స్మరణకు దెచ్చుకొనుచు ।
 భక్తకోటులు యొసగెడి వానకంబు ।
 పండ్లు ఫలములతో కుక్షి బాధదీర్చి ।
 తపముసేయుచు నిందుఁటి నంతెకాని ।
 యీ మిక్కుటపు కలికాలంపు మహిమలెల్ల ।
 నాకుసేయంగ నలవియే ? నేడు సెపుమ !
 నరులలోకెల్ల పురుషసింహమవు కావె ।
 సరస సావిత్రీ భర్త బ్రహ్మణుడవీవె ।
 అమ్మ, మాయమ్మ రాధామనోహరుడవె ।
 ఇలను వెలసిన దుర్గేశ్వరుండవీవె ।

కాలమీ కలికాలంపు భర్త వీవే ।
 రక్కసులనెల్ల నుక్కించు హర్తవీవే ।
 అర్ధరీనాశ్వరుడ వీవే, పృథ్వీయెల్ల ।
 విష్ణుచక్రంబు, శంఖువు చేతబూని ।
 ఏలుకొనుమీవు మరిమూడువేల యేండ్లు ।
 నీదు యాజ్ఞల మీరంగ గల్గువాడు ।
 మూడులోకములందున లేడు నిజము ।
 నాదుమాటల బెడసెనిని బెట్టవలదు ।
 మాదు ఆశీస్సులన్నియు నీకుగలుగు ।
 లోకములు మెచ్చుచిన్ను బ్రహ్మణ్యుడనుచు ।
 నీదు వాణిని లోకంపు రాణియనుచు ।
 ఏలు పంశాభివృద్ధిగా యేలుకొనుము ।
 భరతభూమిని నాల్గు సందాలదాక ।
 ఏలుమేలుము యీభువి ముక్తి జెంద ।
 పోయివచ్చెద ! ఏలుకో, బ్రహ్మణ్యవర్య ॥

(20-1-1934)

— * —
* *

ద్వాపరశాసనతారములు.

౧. మాతృగర్భమునందు మీనమై వెలియంగ
మత్స్యశతౌరిమై బరగువాడ ।
కాళ్ళుసేతులు తలల్ కలుగంగమూయుచు
కూర్చిమైవెలసితి కూర్చియిలను ।
అరివమానంబు యాదిగా చిత్తంబు నాత్మ
యహంకృతుల్ వెలియుపగహ ।
రూపంబునను గుట్టెత్తో నట్టె పొడచుచు
నవమానగర్భంబు నిడడగానె ।
భూమి ఆకసమొండునుగాక నడును ।
రెండు కంబములను తొడల్ నడుమనుండి ।
రక్తమాంసాది ప్రేవులు వేడ్కు వెలియ ।
నారసిహుని రూపున జననమంది ॥

౨. పిన్ననాటనె పెద్ద బుద్ధులజ్ఞేడి వటువు
వామనమూర్తియై వెలసినాడ ।
వియసు నచ్చినవెన్క శాపశరముల బూని
రాజకోటుల దునుమ రాముడైతి ।
ఆవెన్క నాసీతి లక్షణు గూడుక
తాటకీ రావణు దునుమినాడ ।
ద్వాపరశాంతమున యాచాముని గూడుక
యాదవ కులమందు ఉద్భవించి ।

నెలసియుంటిని శ్రీకృష్ణ నామకుడను ।
 వేదములకెల్ల మూలంబు, ఆత్మనేనె ।
 కలియుగపు ధర్మమెల్లను నడపువాడ ।
 ఇలను బ్రహ్మణ్యుడగుదురు మునులు నన్ను * ౩

3. వస్త్రంబులకు పట్టు పీతాంబ్ర వస్త్రముల్
 మేలుపించుచు పాగ పీఠిమాకు ।
 వెన్నముద్దలు గోవు పాలు మీగడ పెరుగు
 తేనె చక్కెర ఆరగింపుమాకు ।
 పీనుల కింపుగా ప్రణవనాదము నల్పు
 వేణువు మా పెద్ద బంటు యిచట ।
 సృకృతిస్వరూపియకా శృంగార సౌందర్య
 శక్తుల వెనడల్లు రాధ రాణి ।
 గరుడవాహన ధ్వజములు కల్లువాడ ।
 శంఖు చక్రములవి రెండె ఆయుధములు ।
 దుష్టశిక్షణ, శిష్టరక్షణయు మాకు ।
 నిత్య ధర్మములవి - వేద వేద్యులరము ॥

౪. కూర్మలొ కొరుల మదమణగించుచు
 ఋజుమార్గ వర్తుల రాజుజేసి ।
 అష్టోత్తరశతగబు లుపనిషద్భార్యలు
 పదియారు వేల యామంత్రములును ।

* బ్రహ్మణ్యో దేవీకీర్తనా । బ్రహ్మణ్యో మధుసూదన ।
 బ్రహ్మణ్యో పుండరీకాక్ష । బ్రహ్మణ్యో గరుడధ్వజ ॥

ఇల గోపికలుగ నన్వరియించి కొల్వంగ
రానలీలను వారి నేలుచుందు ।
వేదంబులను నెల్ల వ్యాసప్రోక్తముజేసి
భారత ధర్మంబు నుద్ధరించి ।
పూర్వ పశ్చిమంబులు యీశు డేసుడనుచు ।
గోపకులు నన్ను కృష్ణుండు, క్రైస్తు వనుచు ।
ఇలను గొలువంగ యాదవ కులము మాది ।
ఇందు మొసలము బుట్టెను కనరె మీరు ॥

౩. కలియబ్దమను నాదు కృష్ణయబ్దం బిల
నడచె నిప్పటి కైదువేల యేండ్లు ।
ఇందుగల దేశంబు నాల్గు సంద్రల నడును
యాత్తు భూమి డలంబు మాదె ।
నాదు అంశను యిచట జీర్ణధర్మోద్ధరణ
జేసి మనుజుల బోవ వెలసినారు ।
గౌతమబుద్ధుండు, ఏసుక్రీస్తుడు, హిమాలి
ప్రోఫెట్సుహమ్మాదు లనెడివారు ।
శంకరుని యంశ సగమయ్యె భరతభూమి ।
ఇకను- లోకమెల్లను శంకరమయమెయనగ ।
పృథ్వికంతకు బ్రాహ్మణ మతముచాటు ।
అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య పర్యులరము ॥

దేవతలతో సంభాషణ.

౧. గుళ్లు, శోపురములలోని కాంతలార !
 దేవతలనును పేరిట ఎల్లయెడల ।
 వెలి విరిసియు మీరుండ కొల్ల గాండ్రు ।
 దేశమెల్లను మెల్లగ గుల్లగొట్టి ।
 కోలచూమును సేయంగ నేమికతన ?
 ఇంత దారిద్ర్యమేల మా లక్షియిండ ?
 ఇంత ఆకలియేల ? ఓ అన్నపూర్ణ !
 ఇంత అజ్ఞానమేల ? యో సారసాంబ ?
 ఇంత శక్తిహీనతకేమి కారణంబ ?
 విజయపురరాణి, శ్రీవాణి దుర్గరాణి !
 మీరు యెల్లరు సెప్పరే - నేమనాకు ॥
- ౨ అనుచు బ్రహ్మణ్యుడాడిన మాటలకును ।
 ఇంతులెల్లను మెల్లన చింతివీడి ।
 సాంపుసాంపుల మిసిమిసి యిప్పునగుల ।
 ముద్దుమోముల చేడియల్ మరుపుజెంది ।
 మబ్బువీడిన యిందుని కాంతిపగిది ।
 రాహువిడచిన భానుని తేజములతో ।
 కిలకిలాయంచు యెల్లరు వేడ్కసేయ ।
 దుర్గదేవత పల్కె బ్రహ్మణ్యుతోడ ॥
3. భరతభూములకెల్లను భర్త వీవె ।
 పృథ్వియంతయు నేలెటి కర్త వీవె ।

నక్కనులనెల్ల స్రుక్కించు హర్ష నీవె ।
 గొల్ల లేనట్టి గొట్టెల మందబోలి ।
 ఇంతదనుకను నీరాక కెదురుజూచి ।
 వేచియుంటిమి - మావటివాడులేని ।
 మదపుటేనుంగులను బోలు పేదసేన ।
 లేడు నడిపెడి యజమాని లేడు మాకు ।
 గాన మాశక్తి సామర్థ్య మెల్ల యిపుడు ।
 సరస సౌందర్యములు ధనవిద్యలెల్ల ।
 నేడు వికసింపకున్నవి - నీదురాక ।
 కెదురుసూచుచునుంటిమి యింతదనుక ।
 నేటినుండియు ఈశ్వర ! కావుమయ్య ।
 నడుపుమయ్య యీ సేనల - నీదువెంట ।
 వచ్చి, యీరాజ్య యశములు, ధర్మములును ।
 కోటలన్నియు, రాజ్యముల్, విద్యలన్ని ।
 కళలు, గానంబు, ఫలములున్, కానుకలతో ।
 దెచ్చి నీకొప్పగించెద యిపుడె నీవు ।
 ఏలుమేలుము యాభావి ముక్తి జెంద ।
 ఏలు ! నీపాల దానీల మగుదుమేము ॥

అ మ రే శ్వ రు డు.

౧. కృష్ణానదీతీర - మహరుల కిరవైన
 యూరు మా అమరా -వతీపురంబు ।
 వన్నె కెక్కిన వాసి - రెడ్డి నాయని దొడ్డ
 పురము భూతల స్వర్గ - మమరపురము ।
 దేశదార్భాగ్య సం - ఖోభ దారిద్ర్యముల్
 బాప వెలసిన పురము - అమరపురము ।
 కరకుతురకలక్రైస్త - వాది ముమ్మరకోటు
 అకు వీరస్వర్గంబు - యమపురంబు ।
 అందు వెలసిన అమరుండు - ఈశ్వరుండు ।
 పృథ్వీయోనిని వీడుచు - ఆకాశమును ।
 జూరిబోవంగ యబ్బునే - నిబ్బరమగు ।
 రాజ్యయశములు, ధనములు - రమ్యములును ?

౨. అమరేశ్వరా ! నీకు - గలయట్టి లింగంబు
 చాలదా ? ఆపదల్ - బాప భువికి ।
 అతి కాముకుడవౌచు - అంబనుగూడుక ।
 అసలు మరచితివేమో - శిసలుపనులు ।
 రెడ్డినాయని రాజ్యమెల్ల - దొడ్డులుదొరల్
 గడ్డిబీడుకుగూడ - కరవుకాగ ।
 నీదుసేనలు పౌజల్ - సేవకావృత్తిచే
 దాస్యశృంఖలబద్ధు - లగుచునుండ ।

పెద్ద వీర్యంపువాడవు - దొడ్డ దొరవు ।
 నిద్దురనువీడి రాజ్యంబు - తేలుకొనుము ।
 తేనెచో నీదు వీర్యంపు - తేశమైన ।
 నాదుపంపున కంపుము - వీరవర్య ।
 రక్కసుల నెల్ల సుక్రింతు - నీక్షణమున ।
 అమరపురవీర - యోధీర - యుద్ధభీర ॥

—)(—

శ్రీ రామ సన్నిధికి.

౧. శ్రీరామా ! నా మనవి వినగరాదా !
పరంధామా ! నా పలుకు వినగరాదా ॥
౨. త్రేతాయుగ - పురుషుడవు !
మును వానరసేనల గూడుక !
లంక కేగి - రావణు డునిమి !
సీతా - భామ నేలిన - యో రఘుకులరామా !
నా మనవి వినగరాదా ॥
౩. కలియుగ పురుషుడె - శ్రీకృష్ణుండని !
సకలశాస్త్రములు - సంధ్యలు చాటగ !
హేకృష్ణా ! హేకృష్ణా ! హేకృష్ణా !
యనుచు నిన్ను - బిలుచుచుండ !
కోపమేల ? తాపసోత్తమ - రామా !
నా మనవి వినగరాదా ॥
౪. ఈకలియుగమున - భువిలో !
కృష్ణునంశ - వలన కాదె !
అనతరించిరి - బుద్ధ, క్రైస్తు !
శంకరుండు - బ్రహ్మణ్యులు !
శ్రీరామా ! నా మనవి వినగరాదా !
పరంధామా ! నాపలుకు వినగరాదా !

దీపావళి మహాత్మ్యము.

౧. భూదేవిపుత్రుండు - ఇహమాన కథిపుండు
ముక్తికాంతనువీడు - మూఘడధిప ।
రారాజులకువైరి - రాజుల నెల్లర
మర్దించు కూరుండు - రక్కసియట ।
రాణులు నదియారు - వేలమందిని బలా
త్కారంబు చెరబట్టు - జారుడతడు ।
ఆముష్మికములేని - విహికబద్ధుండు
నరకజీవితమేలు - నరుడతండు ।
అట్టి నరకాసురుని యుద్ధరంగమంధు ।
చిత్రవధజేసి దేశంబు ఖోభ బాపి ।
ఇంతులకునెల్ల ముక్తిని గూర్చువాడు ।
సత్యభామా సమేత శ్రీకృష్ణబ్రహ్మ ॥

౨. లోకమెల్లను దట్టంపు చీకటులను ।
విహికములగు దుర్గంధ వాయువులను ।
నరక హేతువులగు కూరి రక్కసులను ।
పారద్రోలంగగల్గు యీ పండువలను ।
దేశ దేశంబులకు దీపయావళియు కాదె ?
స్నానసంధ్యలు సల్పెడి భోగికాదె ?
పక్ష్య పర్వాన్నములుసేయు పండువవదె ?
విజయసూచకమగు బాణసంచాలుకాల్చు ।

సర్వస్వాతంత్ర స్వారాజ్య సమిధికాదే ?
 ఇట్టి యుత్సవమొక్కటి యెవ్వగల్గు ।
 ప్రజల జీవితమొక్క ఊరికముగనైన ।
 ముక్తి పదమును గోలదా ? మహినియెల్ల ।
 ఇట్టి పండుగలింకొక్క దేశమందు ।
 చూపగలరారె యీజగ జట్టులైన ।
 బ్రహ్మసామాజకులు - గాంధీ శిష్యులైన ?

౬. నేటి దీపావళి భరతదేశముకెగ్గాని ।
 రేవువచ్చెడి దీపాల పండుగిలను ।
 నాల్గు సంద్రాలనడుమ యీ పృథ్వియెల్ల ।
 ఉత్సవము సేయవలెజుమీ మీరలంత ।
 బ్రహ్మమును నమ్మియుండిన జూడగలరు ।
 ఇందు సందియ మింతైన వలదు, వలదు ।
 నమ్మి చేరిన బ్రహ్మము మీకునొసగు ।
 ఇహము, పరమును, రెండును శుభదముగను ॥

(1933)

గీ తా ర హ స్య ము.

- ౧, బ్రాహ్మణ్యుండయ్యు - ఆత్మధర్మంబు మరచి !
 గీతలకు కర్మ మర్థంబు దెల్పె తిలకు ।
 వైశ్యుడై గాంధీ విశ్వంబె కర్మమనుచు ।
 వ్యాఖ్యలనుజేసె - గీతల ఖర్చుమేమొ ?
- ౨, సర్వ ధర్మంబులనువీడి - సరసజేరి ।
 నన్ను గొల్పెడివాడె - యధార్థ భక్తు ।
 డనుచు గీతల యర్థంబు తెలియజెప్పు ।
 అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వద్యుడనఘ !
- ౩, కానక కర్మయోగమని పూసిక బల్కిరి
 గాంధీ తిలకులీ ముప్పదియేండ్లనుండి ।
 మరి ముప్పది యేడులు దేశమెల్లడన్
 కర్మ గడంగెనేని ఫలమేమొ యెఱుంగరె ।
 యజ్ఞాలెన - యీ ముప్పదికోట్ల మూక
 యిల కర్మణులై చెలరేగి రేని ము ।
 ల్లోకములాగునే చెనటి ధాటికి,
 నూటికి, కర్మవాటికిన్ ॥
- ౪, కావున కలికాలంబున ।
 కర్మంబులు మరచి, విడచి, ధర్మజ్ఞులరై ।
 బ్రహ్మము నమ్ముక బ్రతుకుడి ।
 సర్వము శ్రేయంబెయగును సాధకులారా ॥

ను త ము ల వి ష య ము.

౧. బుద్ధిగోరువాడు బుద్ధుని తేరును * ।
అతని “ఆత్మ” దెలియునతడు ।
‘సోహమ్మ’ని బలికి సొపుగా నేలడా ।
ఇలయు, జలము, నాల్గు దిశలదాక ?

౨. భౌద్ధున బుద్ధి దెల్పును ।
ఇస్లామున నింతులకును మొసలముకాదే ?
గోపికలులేని గొల్లని
గొల్పుట నిస్సారమైన సారముజువ్వే !

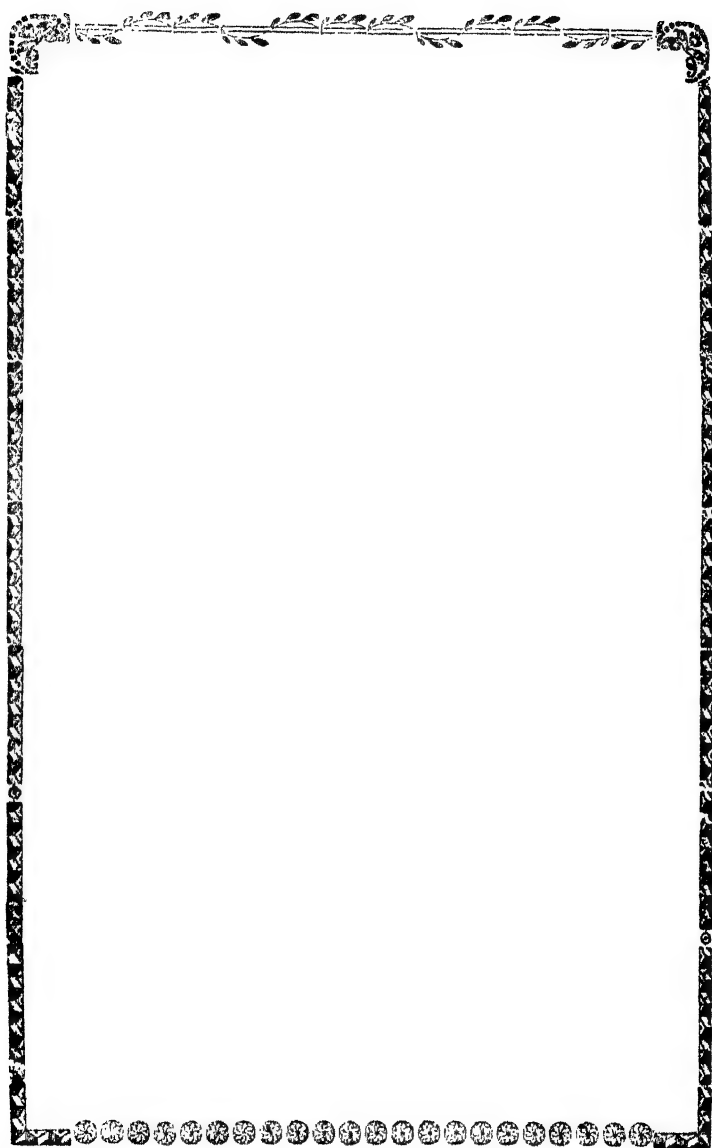
౩. కావున గోపకులారా !
ఓపికతో గొల్వడిగ గోపకుమారుల ।
రమణను రాధను యేలెటి ।
రక్షకుడిల శిక్షకుండు శ్రీదక్షకునిన్ ॥

* Buddha went up to the Buddhi or intellect; but Brahman goes to the Soul—the root of the whole thing.

—††—

చతుర్థశ్రితి:

ఆంధ్రప్రబోధము.

ఆంధ్రైక్యత.

౧. సర్కారాంధ్రులు ।

రాయలసీమా ।

తెలంగాణము ।

మూడూ కలసి ।

ఒక పేయంచును ।

ధంకామీదా ।

దెబ్బ కొట్టుచు ।

చాటర వెరువక । ఆంధ్రైక్యతను ॥

౨. శృద్ధిలొకెల్లను ।

అగ్రగణ్యులగు ।

త్యాగయగారూ ।

కృష్ణరాయలూ ।

కోడిరాముడు ।

అంధరత్నమూ ।

అల్లూరాతడు ।

అంతా ఒక పే ।

అంధులమంచును । ఎగిరి పాడరా ।

జెంపక నీవు । గెంతి అడరా ।

ఆంధ్రుడవై జే ॥

(20-11-1937)

—:0:—

ఆ నాంధ్రా తా ధ న.

౧. గోపాలకృష్ణుండు “కొక్కిరాయూ” యెనే ?
 గాంధీశ్రేష్ఠుడు నీకు ‘గాడ్డు’ యగున?
 అబ్దుల్ గఫార్ ను డాక్టర్ బంధువుడహో !
 ఘనుడు నైజామ్ ప్రభువు వైరివాడె ?
 అల్లూరి రామోజు అన్యుడై పోయెనే ?
 బాంబు బాబులు నీకు భ్రాతలైరె ?
 కోడి రాముండయో ! ఉత్కళంబున మృగ-
 గామచుల్లుచునీకు అల్లుడటర !
 బుద్ధశ్రేష్ఠుని నేడు అరవహోనుల్లో జిక్క-
 తమిళ రాజాజి మంత్రోజ్ యయ్యె !
 పట్టాభిరాముండు దిట్టకాడటరొరి ?
 జాతి జన్మరాలు జాతకుండె !
 కూర్మ వేంకటరెడ్డి కుత్సితుండటనీకు ?
 బోగు దొరలంత మన ప్రోగువారె !
 శాబాసు బోసులే శంకరాచార్యులే ?
 సుబ్బరాయలువట్టి యజ్ఞులైరె !
 ఏల యీలాటి తర్కాలు చాటు ! జాలు !
 ఎడమాపుల విడనాడి నా యెండజేరు !
 మనుచు ధీరతతోబలుగు నాత్మయశ్శుచు !
 అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘు ॥ (26-6-33)

—, ధనము కావలెనన్న మార్వాడి కొట్టుకో...
 అరవ బ్యాంకిలకో పోవవలసె ।
 రాజ్యాంగ సాధనల్ బిటిషు అరివలపాలు...
 మిగులు గుజరాతీల ఖానుసాత్తు ।
 తిండికి సాగబారు పగపు సాదము కూటు
 పసలేసి రసము వప్పడము మోరు ।
 బట్టలన్నియు మనకు అహమ్మదాబాద
 బొంబాయి ఖానుసారు నేయవలసె ।
 చదువులలో నుద్దు, ఇంగ్లీష్, యెగిలీ
 హిందీ భాషలు మనకు నబ్బుచుండె ।
 కళలకు కలకత్త, టాకీకి హాలివుడ్
 పన్నెలుటోకి మో, పాలునార్యే ।
 మతముకు దయాలభాగు, శ్రీ పండరీ
 తేత్రంబు హర్నాధపురము ।
 తుదకు సంధ్యలలో గూడ గంగ యమున * ।
 రెండు నదులే యిలక మన పుణ్యనదులు ।
 కృష్ణ గోదావరీ పెన్న తుంగభద్ర ।
 ఆది నదులన్ని గుట్టలో, మెట్టతార !
 ఎంతకాలమీ దుర్భా దాస్యదైవ్య ।
 హిస్తితి నిక నిపుడైన బాపుకొసగ ।

* “నమో గంగా యమునయోద్ధయేనసంతి శేషే
 ప్రసన్నాత్మానశ్చిరజీవితం వర్ధయంతి.”

మీరలందరు నడుములు గట్టరయ్య !
ఆంధ్రదేశపు వీరుగో ! యునకులార ॥

3. ఆంధ్రరత్నము మృగై గాంధిబందీలలో
తుదకు కాంగ్రెస్సిచ్చె బోసిచిప్పి !
ఆంధ్రకేశవ నేడు అంబ మంత్రాంగ. బు

నడుమ నిర్వీర్యుడై నలగిపోయె !
పట్టాభి కాంగ్రెసు పట్టాభిపేక శుభ
సమయానికై వేచి వెళ్లబెట్టె !

దేశభక్తుడు గాంధి దానాన దాసుడై
ఆంధ్రదేశముమాట మరచిపోయె !

నాగలోకంబుజేరె - శ్రీ నాగయశుడు !

తుదకు కాళేశ్వరున-కిట గాలువిరిగె !

ఇకను - మిగిలినదీ రాష్ట్ర భారమంత !

మీదయును, నాసి, నామాట నిక్కువంబు !

లెండు ! లేలెండు ! లెండోహో ! ఆంధ్రులార ॥

౪. పశ్చిమోత్తరమందు పగబట్టి యున్నట్టి
ఇప్పిసుల్తా నదే ! యిల్లువీడె !

పాంచాళమందు సర్. హయ్యత్తు ఖానహో !

కత్తి దూయుచునుండె శత్రుమీద !

నినగాక మొన్నొన్న వంగదేశంబంత

మంత్రాంగ మహిమచే మారుమోగె !

నేడు యూ. పీ. లోన నైదులక్షల బంట్ల

కాల్బలంగుకు పంతు బయలుదేరె ।
 సి. పి. లో వేసె ఖరెగాను 'భీష్మ' తెత్తు ।
 దేశ సంస్థానము లవన్న కలియజూచి ।
 సత్వరాంధ్రంగు సిద్ధికై సిద్ధపడుము ।
 లెమ్ము! లేలెమ్ము! లెమ్మొహా! ఆంధ్రవీర ॥

౧. వై దిక యజ్ఞముల్, తురకల గోవధల్,
 అమ్మల జాతరల్, అంతమొందె ।
 ఆంధ్రరాజులు, రెడ్లు, కాపులు, కోమట్లు,
 కమ్మని చౌదర్ల సామ్మపోయె ।
 తెనుగును బందీలు - భోగాలతోపోరు-
 విశ్వబ్రాహ్మణపేగు మాసిపోయె ।
 రాజమహారాజ రాజశ్రీ మార్తాండ
 తేజ కరుణావీర ఆంధ్రభోజ ।
 ఆది బిరుదులపైగూడ వై రమభై ।
 తుదకు యీశ్వరునకుగూడ-
 ఆ! పంగనామమె !

పోయె నేతెట యెనిమిది కోట్లు మనవి ।
 నడచె బ్రహ్మపురి ఉత్తరంబున ఉత్కళులకు ।
 అదిగో! పూరించె శంఖంబు చెన్నపురిలో ।
 వచ్చె కన్నడదండు బళ్ళారిదనుక !
 ఇంకనై నను నిద్దుర వీడుమయ్య ।
 లెమ్ము! లేలెమ్ము! లెమ్మొహా! ఆంధ్రవీర ॥

(24-9-1938)

తా త్ర మా ర్గ ము.

౧. “పోలిటిక్స్”న లక్షవత్తుల వృతమును
తగతు వితంతు మార్గంబుకాదు ।
“పోలిటిక్స్”న మూడు వారింబులన్నంబు
వర్జించు నుపవాస దీక్షకాదు ।
“పోలిటిక్స్”న అహింసేతి పరమోధర్మ
మని పల్కు శ్రీ గంగ నీతికాదు ।
“పోలిటిక్స్”న కోటి గూఢ్యంబు లార్జించి
నిర్బించు కార్యక్రమంబుకాదు ।
“పోలిటిక్స్”న ‘కిల్లు-గెట్టింగు షియి’ *
దండమెల్లను బ్రహ్మ తేజోమయంబు † ।
అనుచు ధీతతోబల్కు నాత్మయశుషు ।
అల్ల శ్రీ సుబ్రహ్మణ్య వర్యు డనఘు ॥

౨. రాట్లముల్ త్రిప్పినన్ రాజ్యముల్ కదలునే
లాంకమైరుల కూడు కూలుగాక ।
ఉప్పు పండించినకా నిప్పరిపోవునే
సంద్రమ్ము లింకిన నింకుగాక ।
తాళ్ళుకోసిన తల యారక పోవునే
కల్లంగడులపన్ను కాలుగాక ।

* The Game of killing and getting killed.

† “బ్రహ్మ తేజోమయఃదండం” - చునుస్మృతి.

శాసనోల్లంఘనమిచ్చునే స్వారాజ్య
మిరువదేడల ఖైదు వచ్చుగాక ।

పల యీలాటి పిచ్చిపుల్లాయ పనులు ।

.....

అనుచు ధీరతతో బలు నాత్మయశుడు ।

అల్ల శీ) సుబ్రహ్మణ్య వర్యుడనఘ ॥

(27-6-1933)

అ రాజక మార్గ ఖండన.

౧. ధనము కావలెనన్న లక్ష్మి గొల్వగరాధ
దోపిడి మార్గముల్ యేల మనకు ?
రాజ్యమేలవలెన్న రాజబాటను బోయి
డేరడూనుల, ఢిల్లీ జేరరాదె ? *
- మతముద్ధరింపగా పూనిక గల్గుచో. గాంధీ
హరిజనఘోష యేలమనకు ?
ముక్తి కావలెనన్న బ్రహ్మణ్యుడేయడే, భ్రాంతి
మార్గము లేలమనకు చెప్పును ?
ముక్తులవచ్చులాని బాలుర జేగదీసి ।
గొంతుగోయించి మీమెడల్ ఉరికిబోయ ।
నేల యెరుకతో వర్తింపు డిలను మీరు ।
ఆంధ్రదేశపు వీరులో ! గుణకులార ॥
౨. ధర్మంబు నలెనన్న గోపాలకృష్ణుని
బ్రాహ్మణ ధర్మంబు బూనరాదె ?
తొత్తంబువలయుచో నల్లూరి వంశజ
తొత్తంబు బడసి తిరింపరాదె ?
వైశ్యత్వముంజేర వలయు కోరికయున్న ।
గాంధీశ్రేష్ఠుని రాట్న మేలరాదె ?
ముక్తి మార్గము జేగ సాధింతున్నచో
బ్రహ్మణ్యుడేలడే సరసలీల ?

కాని ఇహముకు పరముకు దూరమగుచు ।
చాటుమాటుల దాగుచు వెనుకనుండి ।
అప్రమత్తులౌ అన్యుల రూపునూపు ।
ధైర్య నాహన వీరత్వమేల నునకు ?

౩. వాలిని చాటుగా బాణపు తూటుల
నేసిన రాముండు కూలలేదే ?
భీష్ముని మాయచే సంపశ్యకు బంప
ధర్మజుడేగడే ధర్మపురికి ?
దుర్యోధనుని తొడల్ విరుగగొట్టిన భీము
జెట్టి ప్రభ్రాంతిని బడయగల్గె ?
వంగి దేశమనుండి ముప్పదై దేవుగా
బాంబులేసెడివారు ప్రభువులైరె ?
ధర్మమునువీడి మర్కము నసలెమరచి ।
అజ్ఞులై, అంధకారంబు బాప భువికి ।
ఆత్మ ఘాతుకమనట్టి ఆడలాడు ।
ఆంధ్ర దేశపు యువకుల నేమనందు ?

౪. నరకాసురుండంచు నధికాక పూర్వమే
బాణసంచా కాల్పు బాబులహహ !
బంగారు కశిపులే యనిబల్కి యొకనొక
నారసింహుమా జూప నెరచువారు ।
కాళీయ ఫణియని ఘాటుగా వాదించి
కొన్నిలు నాట్యంబు దిట్టనిడుచు ।

అ రాజక మార్గ ఖండన.

౧. ధనము కావలెనన్న లక్ష్మి గొల్వగ రాద
దోపిడి మార్గముల్ యేల మనకు ?
రాజ్యమేలవలెన్న రాజబాటను బోయి
డేరడూనుల, ఢిల్లీ జేరరాదె ? *
- మతముద్ధరింపగా పూనిక గల్గుచో, గాంధీ
హరిజనఘోష యేలమనకు ?
ముక్తి కావలెనన్న బ్రహ్మఘ్యుడేయడే, భ్రాంతి
మార్గములేలమనకు చెప్పుచు ?
ముక్కువచ్చులాగని బాలుర జేగదీసి ।
గొంతుగోయించి మీమెడల్ ఉరికిబోయ ।
నేల యెరుకతో వర్తింపు డిలను మీరు ।
ఆంధ్రదేశపు వీరులో ! గునకులార ॥
౨. ధర్మంబు నలెనన్న గోపాలకృష్ణుని
బ్రాహ్మణ ధర్మంబు బూనరాదె ?
తౌత్రంబువలయుచో నమ్మి నంశజు
తౌత్రంబు బడసి తిరిగరాదె ?
వైశ్యత్వముండేర వలయు కోరికయున్న ।
గాంధీశ్రేష్ఠుని రాట్న మేలరాదె ?
ముక్తిమార్గము జేగ సాధింతునున్నచో
బ్రహ్మఘ్యుడేలడే రరసలీల ?

కాని ఇహముకు పరముకు దూరమగుచు ।
చాటుమాటుల దాగుచు వెనుకనుండి ।
అప్రమత్తులౌ అన్యుల రూపునూపు ।
ధైర్య నాహాస వీరత్వమేల మనకు ?

౩. వాలిని చాటుగా బాణపు తూటుల
నేసిన రాముండు కూలలేదె ?
భీష్ముని మాయచే సంపశ్యుకు బంప
ధర్మజుడేగడే ధర్మపురికి ?
దుర్యోధనుని తొడలో విరుగగొట్టిన భీము
డెట్టి ప్రఖ్యాతిని బడయగల్గె ?
వంగ దేశమునుండి ముప్పదై దేవుగా
బాంబులేసెడివారు ప్రభువులైరె ?
ధర్మమునువీడి మర్కము నసలెమరచి ।
అజ్ఞులై, అంధకారంబు బాప భువికి ।
ఆత్మ ఘాతుకమెనట్టి ఆడలాడు ।
ఆంధ్రదేశపు యువకుల నేమనందు ?

౪. నర కాసురుండంచు వధకాక పూర్వమే
బాణసంచా కాల్పు బాబులహహ !
బంగారు కళిపులే యనిబల్కి యొకవంక
నారసింహము జూప వెరచువారు ।
కాళీయ ఫణియని ఘాటుగా వాదించి
కొన్నిలు నాట్యంబు దిట్టనిడుచు ।

బలిని మూడడుగులు అడిగి తెచ్చెదమంచు *

మదిని అహంకృతిన్ గొల్పువారు ।

రావణాసురుడంచు లంకకు బోకుండ

సీత యన్వేషణల్ సల్పువారు ।

భరత భర్తృంబని బుద్ధుడు, క్రీస్తా, టల్టాయిల

మతముల మసూలవారు ।

కాంగ్రెసును పేర బూటక రాజకీయ ।

నామధారక స్వారాజ్య వాదులహహ !

భరత దేశపు దాస్యంబు బాపువారె ?

ఆంధ్ర దేశపు వీరులొ ! యువకులార ॥ (1935)

* సంజాబ్, ఫిలాఫత్, స్వరాజ్యములు.

—)(—

స ము ద్ర గా న ము.

౧. “ఏమి పాడెదు సంద్రమా ! యెపుడునీవు ?
 ఏమి పాడెదోగాని యెఱుకలేదు” ।
 అనుచు కవులెంద రెందరో బలుకవిందు ।
 లోకమెల్లను దెలియంగ వింతయిచట ।
 ఏమి పాడెదు సంద్రమా ! యెపుడు నీవు ?
 నాకు సెప్పవె సంద్రమా ! లీలనిపుడు ॥
౨. ఏమి పాడెదనయ్య, యో భూపవర్య ।
 నీదు ప్రణవంపు నాదంబు నాల్గుదిశల ।
 నిండియుండంగ సావిత్రీ సరసజేరి ।
 వేయిదశముల పద్మంబు నందుగూడి ।
 బ్రహ్మాదండెను వీణగా చేతబూని ।
 పంచప్రాణంబులను నైదు తంతులంట ।
 జీవయాత్రను లీలగా నడపుచుండ ।
 వందలాదిగ మైశ్మను ఆవరించి ।
 వేలకొలదిగ అడుగులు లోతుగల్గి ।
 శాంతిరసమును యెల్లెడ వెల్లువలుగ ।
 విరియజల్లుచు అంతరంగంబునందు ।
 అగ్నిజ్వాలల నింపుగ నదుముకొనుచు ।
 శబ్దమెచ్చట లేకుండ బిగియబట్టి ।
 నిశ్చలతతోడ శ్రోత్రముల్ నిక్కబెట్టి ।
 నీదు యోంకార నాదంబు యింపుగాను ।

వినుచునుడుదు యెల్ల ప్పడగ తెగాని ।
 నాదు గానంబులేల ? యో బ్రహ్మవర్య !
 అయిన సెప్పెద యడిగిన కలిన నీకు ॥

౩. నాదు నాధుండు నాసెజ్జ వీడియుండ ।
 విరహబాధల కోర్వొగ లేక యెపుడు ।
 'రమ్ము ! రా ! రమ్ము ! రమ్ము'చు రమ్మచుచును ।
 ప్రణయ గానంబు సేయుచునుండు నెపుడు ।
 సార సాగర సార యో రసికసారి ।
 బ్రహ్మభావము దెల్పుమో బ్రహ్మవర్య ॥

౪. నీవు నాచెంగటకు వచ్చు యాదినమున ।
 నీకు నర్ఘ్యంబు, పాద్యంబు పుష్పచయము ।
 వరమ భక్తిని గీతముల్ పాటలెవ్వో ।
 శక్తి యుక్తితో నర్పింతు నయ్య నీకు ।
 వాని గైకొని నన్ను మన్నింపు మయ్య ।
 స్వాగతంబిదె నీకు యో బ్రహ్మవర్య ॥

౫. నాదు గర్భంబు నందున బుట్టినట్టి ।
 పగడములు, ముత్యములు, మఱి రత్నములును ।
 వజ్ర వైడూర్య మాదిగా రాసులెన్నో ।
 నీకు కానుకగా దెచ్చి యిత్తునయ్య ।
 పాని గైకొని యీభూమి రత్నగర్భ ।
 జేసుకొమ్మచు బాడుదు నొక్కసారి ॥

1. ఇలను రాజు లెందరో కలము * గట్టి ।

పెద్ద యోడలు, నౌకలు, సబ్ మేరీన్లు ।

శాంతి సమంబు లందున పెక్కుసార్లు ।

నాదు మేనున దాటుచు రాజ్యములను ।

వై భవములెన్నో, విశ్వర్షమెంతో భువిని ।

అనుభవించుచు నుండంగ నీదు ప్రజలు ।

ఈ యదాశీన భావము బూన నేల ?

విడువు డిక్కనైన మీనిద్ర నాల్గుదిశల ।

తోస యిచ్చెన ! పొండు ! వేవేగ మీరు ।

అనుచు బాడుచు నుండుదు నొక్కసారి ॥

2. వాళ్ళుఖండంబు వాసు లైరోపియన్లు ।

నేటికిప్పటి కేనురు యెండ్లు పైగ ।

నౌకయానంబుచే నీదు రాజ్యమెల్ల ।

మెల్ల మెల్లగ కాజేసి నీదు ప్రజల ।

దాస్య శృంఖల బద్ధుల జేసివైచి ।

గాఢ నిర్వీర్య, నిస్తేజ, నీరసులుగ ।

జేయ, దేశంపు పరాజ్య వీడనలను ।

వేగవేగమి పోదోలి నీదు మితము ।

రాజ్య మర్జంబులను యిల బాటుకొనుమొ !

ఆర్య సజ్జన మిత్ర యో భరతపుత్ర ।

అనుచు బాడుచు నుండుదు నొక్కసారి ॥

* కలము = పెద్దపడవ.

౧. భరతభూమికి యెల్ల ను తూర్పు సంద్ర !
మగుచు నైదు రాష్ట్రంబు లనుజేను సరసినయ్యు !
నాదు నల్లరు భర్త లనామకు లనెడి !
భానంబుదెల్పు బంగాళ ఘాత మనుచు !
పరులు * పలుకంగ నయ్యయో ! ఆఘ్రులైన !
వారి అనామకత్వంబు బాపుకొనరె !
అనుచు విలపించు చుండుదు నొక్కసారి ॥

౯. నీదు సంధ్యలలో “నాల్గు సందా” లనంగ ।
 అర్చి కంటార్చి కట్లాంటికా పస్పికులనెడు ।
 నీదు సూత్రంబు పఠించి, వ్యాఖ్యజేసి ।
 లోకములకెల్ల స్వస్తి గీతికలబాడి ।
 శక్తికొలిదిగ నీధర్మ సేవజేతు ।
 వినుము ! నేనేయు గానంబు బ్రహ్మవర్య ॥

* తూర్పు ఇండియా కంపెనీ వారు.

ఆంధ్రదేశము - ఆరసికత్వము.

౧. ఆంధ్ర జాహ్నుడు :

జపతపస్సంధ్యాచి జన్మకర్మలవీడి
జెండాను యండగా జేరువాడు ।
ఆత్మయశుండై న ఆంధ్రరత్నము వీడి
బదుల బుద్ధుల గొల్చునెవడు ।
తాలిబాల్తునువీడి 'తల్లి'ని చేబూని
తంతుకారక సంఘ మేలునెవడు ।
నవరసాన్నంబుల భోగించు నాత్మకు
మేక మేతలబెట్టు మేటియెవడు ।
త్యాగమని శాస్త్రజ్ఞానంబు తగ త్యజించి ।
భోగమని పరరాజుల భోగ్యమగుచు ।
రంగమని మద్దిరంగని జేరువాడు ।
అహహ! ఆంధ్రదేశపు రసికులే? శాస్త్రిగారు ॥

౨. ఆంధ్ర సత్యాగ్రహి :

ఆంధ్రదేశముకెల్ల నధిపతి యావేళ
అన్యమతముల నధిష్ఠించువాడు ।
అగ్నిసాక్షిగొన్న అంబుజాక్షికి * కామ
విధ్వంస వైధవ్య మిచ్చువాడు ।

* 'అన్నమేచ, కామేచ, ధర్మేచ' వివాహ మంత్రము.

అహారమందలి ఆచారమునువీడి

అన్నంబు వర్జించు మిన్నయెవడు ।

సత్యాగ్రహముపేర సరస మింతయులేక

నా స్తిక్యము వహించు రసికుడెవడు ।

ఆంగ్ల భాషామనస్కుడై యజ్ఞుడగుచు ।

వెన్నముద్దల విడనాడు వెన్నుడెవడు ।

రామచంద్రుని ద్రోలెటి రక్కసి యట !

అహహ ! హనుమంతరాయల రసికమేమొ ॥

3. ఆంధ్రక్షత్రియుడు :

పెద్దాపురాధీను గద్దెను చేబూను

యద్దంపు చతుల దతుడెవడు ।

జగమున కెల్లను పతి నంచు సొగసుగా

మీసంబు దిప్పిడి మేటియెవడు ।

వర్మలలోకెల్ల వన్నెకెక్కిన వర్మ

నని రూఢిప్రాధంబు బల్కువాడు ।

తూత్రింబు యిలవీడి మాత్రలం గడులలో

రాత్ర్యహంబులు గల్పు రసికుడెవడు ।

నేటికొచ్చెను 'ఆంధ్రంపురాష్ట్ర' గాడు ।

రాజ్యమును వీడి 'రైతుపత్రిక' కు నీడు ।

ఏటి రసికత్వమీ ఆంధ్రభూమి యందు ।

అహహ ! వత్స జగ్పతి వర్మయీ ఇలను నీకు ॥

ర. ఆంధ్ర) మహిళ :

వీనుల కింపుగా వీణెను చేబూని
 విన్నాణముగ బాడు వీరవనిత ।
 సారస్వతినిబోలు సంగీత సాహిత్య
 సరసంపు మిన్న మా చిన్ని యంబ ।
 సంపూర్ణ స్వాతంత్ర) సమరంబు సల్పెడి
 వేళల స్వాతంత్ర) సారసాక్షి ।
 రాజధానీపుర రాజ్యమేలెడి నాడు
 రాణించు వాణి మా దుర్గరాణి ।

అట్టి దుర్గకు అబ్బెనే దుర్బలమగు ।
 హిందీ, గాంధీయు, బందీలు, సత్యాగ్రహంబు ।
 గాక పట్టమహిషి కాకున్నె యిచట ।
 మా కనకదుర్గకు నీడుగా జోడుగాను ॥

(7-8-1938)

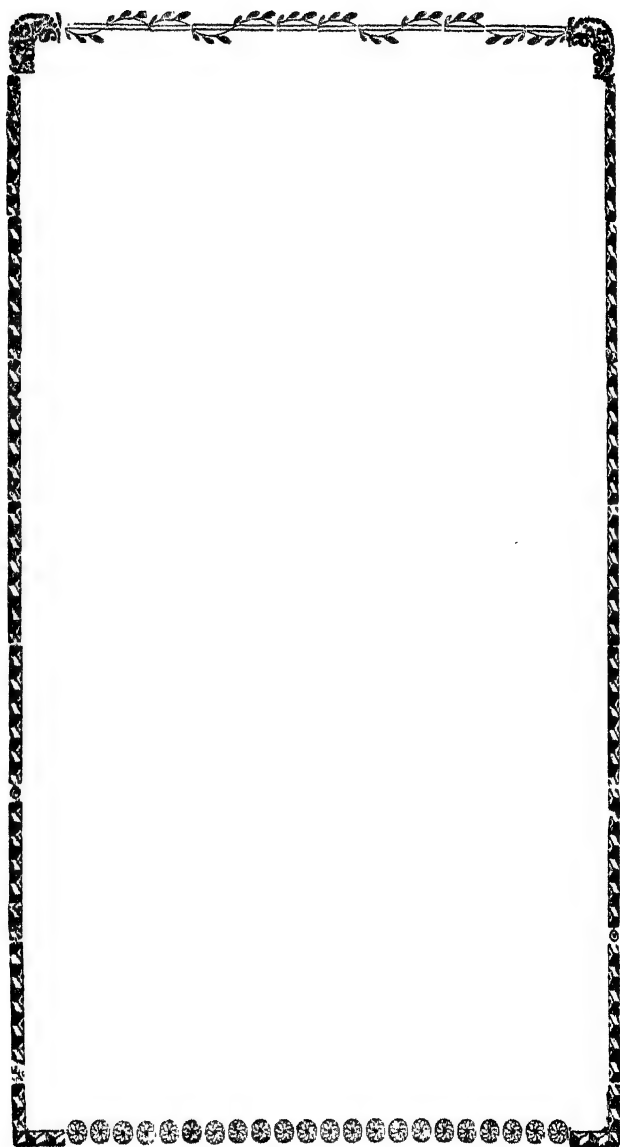
సుఖదుఃఖములు *

౧. సుఖదుఃఖములు రెండు - కాపడికుండత్ ।
 సుఖమెక్కువాయెనా - దుఃఖంబు సమయు ।
 దుఃఖంబు మెండైన - సుఖమంతరించు ।
 గాన యీరెండింటి - గతులను గనక ।
 ఆత్మపై ములుసూపు - మాత్మీయరాయ ॥
౨. నిత్యంబు, భద్రంబు - నీరాజనంబు ।
 నీకు తప్పక గల్గు - నీలవర్ణుండ ॥
 నియమ బద్ధుడవీవు - యమనియమంబు ।
 సాధక చిహ్నముల్ - సిద్ధుడవుకమ్ము ।
 సుఖనున్న శాశ్వత - సుఖ దమ్మెకాని ।
 బుద్బుదప్రాయముల్ - బ్యాంకిపేవర్లు ।
 డబ్బులేమికిగాని - దబ్బరకుగాని ।
 జంకకో! జంకకో! జాతీయవర్మ ॥
౩. కంటిపై పొరదీసి - కనుపాపగనుము ।
 దారిద్ర్యమునుబాసి - ధనవంతుడగుము ।
 బూజు దులిపినయట్లు - లక్ష్మీ నీకిచ్చు ।
 నివృత్తాదినంతనే - నిష్పపై బడును ।
 మబ్బు బాసిన భాను - డుదయించు పగిది ।
 దీని యరముదెలిసి - దీనత వదలి ।
 నిత్యంబు సుఖముండు - మో సుబ్బరాయ ॥

* శ్రీ శీరం వెంకటసుబ్బారావుగారికి చెప్పినవి.

పంచమశ్లోతి:

ఇతర విషయములు.

ఝాన్సీలక్ష్మి : అట్లతద్ది. పాట.

౧. తక్కువేమి మనకూ ।
ఝాన్సీ - యొక తె యుండువరకూ ॥
౨. రేయుం బవళులు ।
రెండు చేతులను ।
సూర్య చంద్రులును ।
నక్షత్రంబులు ।
హస్త గతములై ।
వెలుగు చుండు - మన ।
ఝాన్సి యుండగను ।
తక్కువేమి మనకూ ॥ ఝాన్సీ ॥
౩. కాళ్ళవేళ్ళకును ।
చేతి గోళ్ళకును ।
పాదములకు - మరి ।
హస్తం బుల్లపై ।
శక్తి రూపమగు ।
ఎర్రని రేఖలు ।
వెలసియుండు - మన ।
ఝాన్సి యుండగను ॥ తక్కువేమి ॥
౪. ఆకాశంబున ।
గరుడ విమానము ।
పై విహరింపుచు ।

కృష్ణ గూడుకొని ।
 శంఖు చక్రములు ।
 చేత బూని - మన ।
 శత్రు కోటిపై ।
 యుద్ధము జేసెడి ।
 ధూన్సిరాణి - మన ।
 పాలిట నుండగ ॥ తక్కువేమి ॥

౫. ఆంధ్రావనిలో ।
 కృష్ణ యొడ్డునను ।
 విజయ వాడలో ।
 కోట గట్టుకొని ।
 దుర్గ గూడి యా ।
 దుర్గం బందున ।
 రాజ్యము నేలెడి ।
 రాణి యుండగను ।
 తక్కువేమి మనకూ ।
 ధూన్సి - ఒక తె యుగడువరకూ ॥

(1932 సెప్టెంబరు)

శ్రీ సుబ్బరాజుగారు.

౧. వేదమతముల నెల్ల - దానధర్మములచే
 సుద్ధరించెడి కోటి - పృథుడెవండు ।
 కోసనీమా ధ్యక్షుడను - కితాబ్ సిద్ధిప
 జ్ఞాంకి బోధులనేలు - మేటి యెవడు ।
 విశ్వర్యవంతుడై - అన్నాతురులకెల్ల
 అండగా నిలచెడి - ఆంధ్రుడెవడు ।
 సాధుస జ్ఞనులెల్ల - శరణు నీవనివేడ
 స్వారాజ్య సమిరంబు - సల్పునెవడు ।
 ఉభయగోదావరీ మధ్య పల్లెనేలు * ।
 సుబ్బరాయల మిత్రుడు - సుబ్బరాజు ।
 గలుగ మన కేటి కొదువ- యో - చిన్నియొబ ।
 విజయపుర రాణి, శ్రీవాణి, దుర్గరాణి ॥
౨. ధర్మబద్ధుడు, ధనవంతు డామ్రపురపు ।
 కాంగ్రెసేలెడి నిపుణుండు, రాజ్యయశుడు ।
 ముక్తికాంతను మరపించు సాగను నగవు ।
 నేడు రాణించడేమొ యీ సుబ్బరాజు ?
౩. రాజునకు వర్గమేడ్డురు † ।
 యుండంగను వలయుగాదె స్మృత్యార్థమునన్ ।
 మరచెనొ ? విడచెనొ ? ఈ కలి ।
 కాలపు మహిమంబొ? లేక మరియేకతనో ?

* నడిమిపల్లె.

† సప్తాంగములు (చును).

౪. మంత్రీ దుర్బలులెడు దుహ్వారివాడు ।
పురము కోటకాదు కోడుకాని * ।
జానపదలెల్ల జార్జికి జెందదే !
రాజ్యమెల్లసేయు రాజ్యయశుడు ?
౫. కోశమెల్ల కోట దాటిపోయెనుగాదె ।
సైన్యమెల్ల కోమటిండ్ల దూరె ।
మిత్రులైన మేము మిగిలియుంటిమి యింక ।
నమ్మి యేలరాదె ? రాజవర్యా ॥
౬. దైవంబ నిన్ను మెచ్చును ।
దీవిజను, కిన్నెరలు నీకు పుష్ప శతంబుల్ ।
ఇలపై భక్తితో నిత్తురు ।
ఇటునటు జూడంగ నేల యీశ్వరు డుండన్ ?
౭. కావున దూకుము రంగము ।
నడుపుము రాజ్యాంగ తంత్ర వీరుడ వగుచున్ ।
పూనుము దండము పూనెత్తో ।
చెండుము నీ శత్రుకోటి నుద్దండుడవై ॥
౮. మా ఆశీస్సులు నీకును ।
చరతంబుగ గల్గుచుండు నిర్మల బుద్ధి ।
భారము మాపై వేయుచు ।
నిర్జింపుము నీదు వైరి నర్జునుబోలెన్ ॥
౯. కృష్ణాప్తమి నాడొచ్చెను ।
కృష్ణుడు నీ యింటిదాక రాధాయుతుడై ।

* కోడూరుపాడు.

రమ్మని పట్టెదా పాదము ।

పొమ్మని పోద్రోలి వెడలిపొమ్మనియెడవో ?

౧౦. రమ్మన్న రాజ్య మిత్తును ।

పొమ్మన్నను పోవు నీదు పొలములు పెక్కుల్ ।

ఇమ్ముగ నేలును భక్తితో ।

నమ్మిన నమ్మకయునున్న నారాయణుడున్ ॥

౧౧. నరుడవు నీవయ కాదే ।

నారాయణు డిలను వెలయు బ్రహ్మణ్యుడే ।

ఏటికి సత్యముంకను ।

నేడైనను చదువు గీత పాఠార్థములక ॥

౧౨. గీతా పారా యణమున ।

అబ్బును నీతియును రీతి నిబ్బర బుద్ధిక్ ।

తెబ్బిబ్బు భాతి నడలుము ।

సర్వము కృష్ణాక్షణంబ యనుచును మదిలో ॥

౧౩. నరులకు యేలిక కృష్ణుడు ।

నారాయణుకైన రావు రాజ్య సుఖంబుల్ ।

నరులకు యత్నములేనిదే ।

నరనారాయణుల జేరు నన్ని యశంబుల్ ॥

౧౪. కావున విడువుము విషదము ।

పూనికతో నెక్కుపెట్టి గాంఢీవంబున్ ।

వేగమె యెక్కుము అరదము ।

సరసను సారధ్యమిత్తు స్వారాజ్యముకై ॥

(1935 కృష్ణాష్టమి)

జగదీశ చంద్ర బోస్.

“కౌస్కాగ్రాపు” నుగట్టి తరులతా మర్కముల్
 కంటికి పై ద్రోలు ఘనుడెవండు ?
 మార్కొని కంటె మున్నంగ “వైరెస్సు” ను
 మూర్కొన్న మార్కండ మూర్తి తెువరు ?
 పదునేడు లక్షల గూఢ్యంబు లిచ్చి బోస్
 శాస్త్రాలయము బ్రతిష్ఠించె నెవడు ?
 జీవనిర్దీ పై క్య సమితి సంధాన యో
 జగదీశ చంద్ర సీ మేటియెవడు ?

అట్టి చిరజీవు - డటజూడు ! అస్తమించి ।
 మరలుచున్నాడు తన స్వీయ మండలముకు * ।
 ఓషధులబోవ నిత్య మార్కండమూర్తి † ।
 అభినవాద్వైత బ్రహ్మ నిఖలాంభరీ వర్మ ॥

—CC—

* చంద్రమండలము; జగదీశచంద్రుడు.

† మార్కొనీ = మార్కండేయులు.

టా? ట్రస్క్.

వియలిస్టోకు(1)న బుట్టి - రియలుస్కూలున(2) జన్మించి-
కారగారముజేరి - గడసినావు ।

లండను(3) పురమందు - లెనిను(4). ప్లేఖనోలనో(5)

‘ఇస్క్రా’ జ్యోతి(6)ని - వెలిగించినావు ।

హంగేరి, టర్కీ, ప్యా - రిను, స్పెయిను, విడనాడి-

‘నవ్యమీర్’ ల జేరి(7) - మసలినావు ।

మాతృదేశంబందు - జ్యోతి వెలుగై యెగుర(8)-

లెనినుతో రాజ్యంబు - నేలినావు ।

నరుస పరిదేశ యుద్ధంపు ముంత్రించుచు ।

పిదప రైల్వేల దిద్ది క్రోధంబు మాన్చి ।

తుదకు స్టాలిను (9) కుట్రలో తుగ్గిపడియు ।

ఐరోపాయందు నిలువంగ నీడలేక ।

మెక్సికోజేరి, ఋషి జీవనంబు బూని ।

నేడు కూరంపు మృత్యువు వాతబడియు ।

‘జయము ! నాల్గవ శ్రేణికి(10) జయ !’ మటంచు ।

దివికి యేగితివో ! లియాన్ టా? ట్రస్క్యూ ॥

(1) Bialystok; (2) Real Schule; (3) London; (4) Lenin; (5) Plekhanov; (6) ‘Iskra’ (Spark); (7) ‘Novy Mir’ (New World); (8) The Red Flag; (9) Stalin; (10) Fourth International. Iskra and ‘Novy Mir’ were two papers started by Trotsky.

శ్రీనివాస ఆ య్యం గా ర్.

౧. 'హిందులా'* యంతయుం గరతలామలకంబు

గంగా ప్రవాహంబు గాంచినావు ।

పాము కుబుసమా వీడుకై జడి బానిస

సి. వి. యి.† కాన్పిళ్ళు పడలినావు ।

వింధ్య దక్షిణప్రాంత నింధ్యత్వమును బాప

వీర కాగ్రెసు పీఠ మలరినావు ।

దేశమెల్లడ గాఢి బానిసత్వముబూన

దీక్షతో నాత్మ సేవించినావు ।

బ్రిటిషు, జప్టిను నహంకరందముల బెరికి ।

శుభ్ర స్వారాజ్య సుందర భవనములను ।

గట్టినాడవు - యోగీర తమిళవర్య !

రమ్ము ! మాపురి కిదేసీకు స్వాగతంబు ॥

౨ శ్రీరంగ జనరంగ నాయకీ భోగ

లీలాలోలనుడ వీవు శ్రీనివాస ।

బౌత్తరాత్యులె మేటి 'బాపుజీ' లను భ్రాంతి

పారిద్రోలిన దొడ్ల స్వామి వీవు ।

తెన్న, నాయరు, తమిళ, ఆదిజాతుల "అయ్య"

లను లోన జేర్చిన గొప్ప అయ్య ।

ఆంధ్ర 'గార'ను బిరుదు గౌరవంబుగ నీదు ।

పేరునందున జేర్చు మాన్యవర్య ।

* Hindu Law.   † C. I. E.

పంచభూతము లవి యైదు తమోమాయ ।
రాజ్యగుణములు గణములు రాజసములు ।
మనసే లోనను బిగియించి యెఱుగుమయ్య ।
ఆత్మ స్వారాజ్య జ్యోతిలో మనలమయ్య ॥

3. శ్రీ నివాసుడవె ?

శిరిలచ్చి పాదపూజకు సేయు మూలంపు
బ్రహ్మమేను ।

ధనవంతుడవె ?

“అంధ్రులెల్లరు దొంగ”లని బలుక
శా తిండియక బ్యాంకి నిధు ! కాలదన్నిన
ఆత్మయశుడ ।

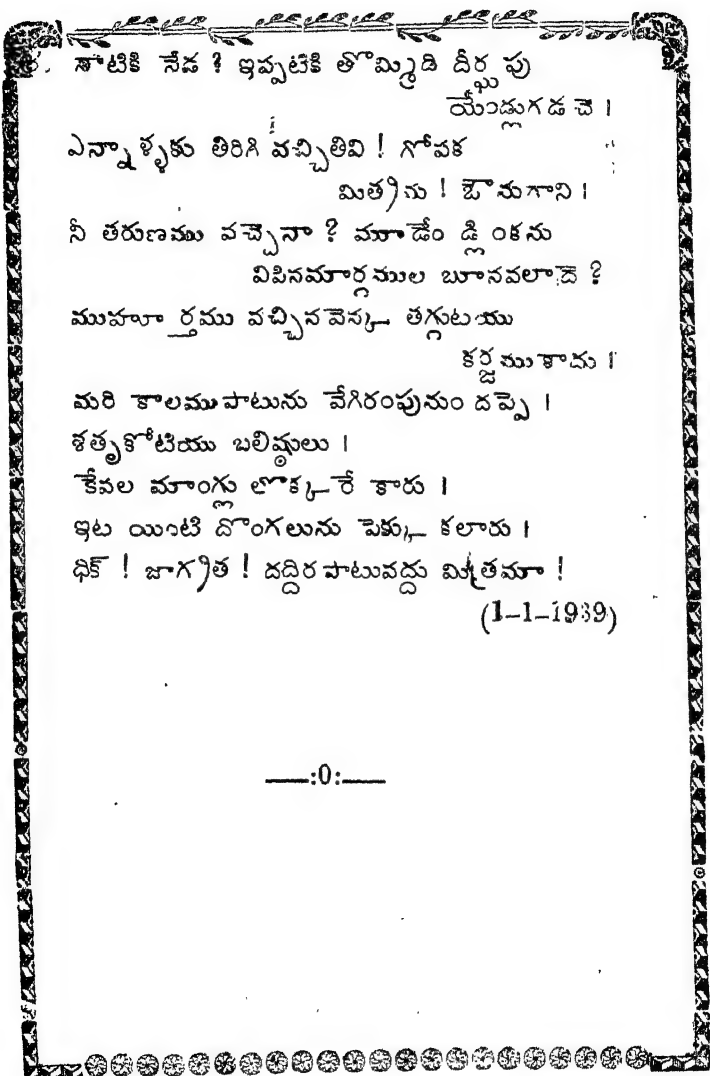
దానశీలుడవె ?

ముల్లోకముల నొక్క తృటిలోన బ్రహ్మస్థి
ర్పణంబని గ్రహించువాడ ।

తిరుపతి మీదె ?

అంధ్ర అద్వైతసిద్ధి యీలోకమెల్ల
చాట నవతరించిన శుద్ధ బ్రహ్మవరుడ ।

ఇదుగో ! నీకిదె మా గోష్ఠి స్వాగతంబు ।
రమ్ము ! మా కనకదుర్గ పురంబునకును ।
పొమ్ము ! సేవలుచేసుక శుభము గల్గు ।
తెమ్ము ! సత్వర స్వారాజ్యసిద్ధి జేమ్ము ॥

శాటికి నేడ ? ఇప్పటికి తొమ్మిది దీర్ఘ పు
యేండ్లుగడచె ।

ఎన్నాళ్ళకు తిరిగి వచ్చితివి ! గోపక
మిత్రుని ! బౌనుగాని ।

నీ తరుణము వచ్చెనా ? మూడేండ్లింకను
విపినమార్గముల బూనవలదె ?

ముహూర్తము వచ్చినవెస్క తగ్గుటయు
కర్జముకాదు ।

మరి కాలముపాటును వేగిరంపునుం దప్పె ।

శత్రుకోటియు బలిష్ఠులు ।

కేవల మాంగ్గు లొక్కరే కారు ।

ఇట యింటి దొంగలును పెక్కు కలారు ।

ధిక్ ! జాగ్రత ! దద్దిర పాటువద్దు మిత్రమా !

(1-1-1939)

మ డి పా ట.

౧. మడిమడి - య నెదవు - మనసా ।

నీకు - మడియేదో - తెలియాదు ।

మతిలేని - మనసా ॥ మడిమడి ॥

౨. మూల మాదిగలను - మతాంతరులజేసి ।

మనకొంపకే - మూల - ముప్పును దెచ్చెడి ॥మడి॥

౩. వర్ణము - లవియేల - మనకు ।

రెండు - వర్ణములేగలవు - యిలకు ।

అందు - స్త్రీలు తెల్లనివారు ।

మగలు - నల్లనివారు ।

దీని - యర్థము ద్రోసి ।

నోరు - జేసుకపట్టి ।

మడిమడి - య నెదవు - మనసా ॥

నీకు - మడియేదో - తెలియాదు ।

మతిలేని - మనసా ॥ మడి మడి ॥

ఇల్లు.

- ౧ ఇంటగెలిచ్చికాని - రెచ్చగెలువగరాదు
ఇంట ముండనూపి - బయట శనము ।
ఇంట గెలువరోరి - యికనైన యెఱుకతో ।
ఇందుడైన నీకు - శరణు జొచ్చు ॥
- ౨ ఇల్లేకద చునుజులకును ।
ఇల్లేకద రాజ్యములకు యిల్లే తల్లా ।
ఇల్లే పిల్లలభాగ్యము ।
ఇల్లే ముల్లోకములకు మూలమునువ్వే ॥
- ౩ ఇల్లు వాకిలండు)-యిల్లాలు గృహిణిబో ।
ఇల్లులేనివాడ - వల్ల కాడ ।
ఇల్లు-యిల్లు-యిల్లు - ఇదియెనా “విల్లు” నూ ।
చెల్లు నీశ్వరుండు - సాక్షిగాను ॥
- ౪ ఇల్లున్న యీశ్వరుండును ।
ఇల్లున్నను రాజ్య ధనము యశములు కలుగున్ ।
ఇల్లున్న తపము లబ్బును ।
ఇల్లే నూ సకలసౌఖ్య కారణమగుమీ ॥
- ౫ ఆత్మకు దేహఁబిల్లుగు ।
రాజ్యమునకు దుర్గసాధ మిల్లుగుగాదె ।
ఆలయ మిల్లుగు దేవుని ।
గృహమే మానవునిసొత్తు మహిలో నువ్వే ॥

1. లు.

1. ఆంధ్రులకు ఆంధ్రరాష్ట్రము ।
భారతజాతికిని తగును భారతరాజ్యమ్ ।
మానవకోటికి మహిలో ।
శ్రీ సామ్రాజ్యంపులక్ష్మి యిల్లగు సువ్వే ॥

2. ఈయింటితత్వ మెఱుకతొ ।
చదివిన, మననంబు భక్తి శ్రద్ధతో విన్నన్ ।
అబ్బును యిహమును. పరమును ।
తన్నదు బ్రహ్మణ్య పరము భక్తులకెల్లన్ ॥

(1938 జూన్)

—//—

దండుపాట.

౧. ఢిల్లీ శుల్తాన్ ।
 పట్టుక పోతాన్ ।
 డేరా డూన్ కీ ।
 డేజీ యెల్తామ్ ।
 చెన్నాపట్టం కోట ।
 చెండాడు కొస్తామ్ ।
 బళ్ళారిలో టిప్పు ।
 ఖల్లా నిల్పిస్తామ్ ।
 బ్రహ్మపురిలో మన -
 ధర్మం స్థాపిస్తామ్ ।
 హైదరాబాద్ - రాజ్యం మనదే ।
 హైదరాబాద్ - రాజ్యం మనదే ॥ ఢిల్లీ శుల్తాన్ ॥
౨. రామనగరులో - గుళ్లు కట్టిస్తామ్ ।
 కనకదుర్గకూ - కానుకలిస్తామ్ ।
 విజయవాడలో - కోటకట్టిస్తామ్ ।
 బందరు రేవులూ - ఓడలు కడతామ్ ।
 మీరో - మేమో ।
 చూడుడి - యెవరో ?
 కాసుకోరా - కాశేశ్వరుడా ॥ ఢిల్లీ శుల్తాన్ ॥

(1937 జనవరి)

స్వరాజ్యలక్ష్మీ స్వయంవరము.

౧. గాంధీని మించిన - "గాంధీ" యెవడే !
అమ్మా ! ఓ కొమ్మా ॥ గాంధీని మించిన ॥
౨. కొండంతవాడని - 'కొండ' ను బిలువగ !
'గుండునున్న' (1) అయి - నమ్మా ! ఓ కొమ్మా
॥ గాంధీని ॥
౩. వల్లభుడొనని - 'వల్లభు' జేరగ ! (2)
'పందేమాతర' - మనునే ॥ ఓ కొమ్మా ॥ గాంధీని ॥
౪. శౌర్యవంతుడని - పోకతల్లి జూడ !
సవతిపోరులే (3) యమ్మా ! ఓ కొమ్మా ॥ గాంధీని ॥
౫. నూనవంతుడని - మాలవు (4) జేరగ !
మాలగోలయా (5) - నమ్మా ॥ ఓ కొమ్మా ॥ గాంధీని ॥
౬. జాతీయుండని - జవనారు జేరగ !
జారత్వము మెండే (6) - తమ్మాతో ॥ గాంధీని ॥
౭. దాసవరుండని - బోసును బిలువగ !
బోసివాడె యో - కొమ్మా ॥ గాంధీని మించిన ॥
౮. భాగ్యవంతుడని - బజాజు (7) గొలువగ !
భానిసత్వమే - యమ్మా ! ఓ కొమ్మా ॥ గాంధీని ॥

- (1) "From Hero to Zero", (2) వల్లభాయుపాసన.
(3) Islamic damsels and American women.
(4) మాలవ్యాజీ. (5) Poona Harijan pact.
(6) భావ జాత్యము. (Intellectual concubinage-
with Russia). (7) జమ్నాలాల్ బజాజ్.

౧. రామసగరున - రాజ్యము నేలిన ।
 ఇల గోపకునకు - యీడగువాడే ।
 జయ విజయపురి - నేలెటివాడే ।
 బ్రహ్మణ్యుండగు - సుబ్రహ్మణ్యుడే ।
 మనుజాధినాథుడే - మత్స్రీయుండే ।
 గాంధీనిమించిన - “గార్హ” యితడే ।
 నమ్మా - ఓకొమ్మా ॥ గాంధీని మించిన॥

—:0:—

“ శ్రీ ముఖము ”

౧. శ్రీముఖ - సంవత్సర ।
 పువ్యమి - బహుళమందు ।
 అమవస - తిథినాడు ।
 వడ్డహ - కూటమిలో ।
 ఈభువి - కంపమొందె । *
- దీని య - గమనాడు ।
 వినరె న - జ్ఞనులారా ॥ శ్రీముఖ॥
౨. ఇలను - రక్కసులెల ।
 కూర హిం - సాలతోడ ।
 వెల్లు - విరచి సాధు ।
 సజ్జను - లను బాధ ।
 పెట్టుచుండగ ।
 చుట్టు ముట్టుచు ।
 జెట్టి వీరుడు ।
 బ్రహ్మచర్యుడు ।
 నిద్రవిడిచి యా ।
 భద్రకాళితో ।
 ఉద్ధరింపగ । బయల్పెడలెను ॥
 దీని యర్థము - గనరె ॥ సజ్జనులారా ॥ శ్రీముఖ॥

(15-1-1934)

* చిహ్న భూకంపము.

జై ! జగన్నాథ !

న గాంధీ ।
 న గొర్ఖర్ ।
 న కాంగ్రెస్ ।
 న గొర్ఖాట్ ।
 నచేరాట్ల తత్వాది -
 “నోభంజ” హత్యమ్ ।
 అహమ్ బ్రహ్మసిద్ధిమ్ ।
 మమే కం శరణ్యమ్ !
 చతుస్సగ రాంతమ్ ।
 బోలో ! జగన్నాథమూర్తే ॥

(4-1-1938)

ఓమ్ స్వస్తి.

